

Aandachtsgebieden Stellingwerven

Voortgangsrapportage 2018

AANDACHTSGEBIEDEN STELLINGWERVEN

VOORTGANSRAPPORTAGE - 2018

Colofon

Dit rapport is opgesteld in opdracht van de provincie Fryslân. Het onderzoek is uitgevoerd door Domenie

Doelgericht onderzoek. Het conceptrapport is opgeleverd op 1 juli 2018. Dit rapport is versie 2.

info@domenieonderzoek.nl

www.domenieonderzoek.nl

29 november 2018

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING EN ONDERZOEKSVERANTWOORDING	4
1.1	Doel monitoring	4
1.2	Onderzoeksvragen	5
1.3	Onderzoeksmethoden	5
1.4	Leeswijzer	6
2	HOOFDINDICATOREN	7
2.1	Inkomen	7
2.2	Werkloosheid	7
2.3	Arbeidsparticipatie	8
3	OOSTSTELLINGWERF	9
3.1	Inleiding: de aandachtsgebieden in Ooststellingwerf en de projecten	9
3.2	Effecten	9
3.3	De uitgangspunten van aandachtsgebieden	15
3.4	De projectorganisatie	20
3.5	Conclusies per aandachtsgebied in Ooststellingwerf	20
3.6	Monitoring in Ooststellingwerf - een doorkijkje	22
4	WESTSTELLINGWERF	24
4.1	Inleiding: de projecten	24
4.2	Effecten	24
4.3	De uitgangspunten van aandachtsgebieden	31
4.4	De projectorganisatie	35
4.5	Conclusies Bestemming Noordwolde	36
4.6	Monitoring in Weststellingwerf - een doorkijkje	37
5	KENNISDELING	39
5.1	kennisdeling tussen Oost- en Weststellingwerf	39
5.2	succesfactoren van aandachtsgebieden	39
5.3	risicofactoren van aandachtsgebieden	41
	Bijlage 1 geïnterviewde personen	43
	Bijlage 2: Indicatoren Vitale Regio	44

1 INLEIDING EN ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Deze rapportage is een tussenrapportage over de voortgang van de aandachtsgebieden. De rapportage gaat over de periode april 2017 - juni 2018. Het doel van de aandachtsgebieden, zoals geformuleerd bij de aanvang van het project luidt:

Het in veertien jaar tijd verbeteren van de sociaaleconomische positie en de fysieke leefomgeving van de inwoners van de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf in zijn algemeenheid en die van mensen in een achterstandssituatie in het bijzonder.

Deze doelstelling is vertaald naar drie hoofddoelen:

1. De stijging van het gemiddelde inkomen in de Stellingwerven is tweemaal zo hoog als de stijging van het provinciaal gemiddelde.
2. De werkloosheid in de Stellingwerven daalt naar het provinciaal gemiddelde.
3. De participatie van de inwoners in de Stellingwerven stijgt naar het provinciaal gemiddelde.

Voor het project aandachtsgebieden zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- φ Een integrale aanpak van fysieke en sociale achterstanden met nadruk op economische ontwikkeling is vereist;
- φ De aanpak moet van onderop gebeuren en uitgevoerd worden in nauwe samenwerking met bewoners en bewoners moeten hierin verantwoordelijkheid krijgen;
- φ Er moet gestreefd worden naar de inzet van langdurige projecten waarbij de bundeling van verschillende projecten binnen een dorp of wijk belangrijk is.

1.1 Doel monitoring

Het project aandachtsgebieden wordt doorlopend gemonitord. Het doel van de monitoring is om succes- en risicofactoren van deze unieke aanpak in kaart te brengen, zodat in andere, gemeentelijke en provinciale projecten geprofiteerd kan worden van de kennis die wordt opgedaan.

Vrijwel direct na de start van aandachtsgebieden is een economische crisis ontstaan die veel invloed heeft gehad op de drie hoofddoelen. Het gebruik van uitsluitend cijfers geeft dan ook onvoldoende beeld van de ontwikkelingen in een wijk die langdurige extra aandacht krijgt en onvoldoende zicht op de succes- en risicofactoren. In de periode 2018-2021 zal de monitoring daarom meer gericht zijn op het verhaal achter de cijfers. Daarnaast zal in deze periode meer aandacht zijn voor het letterlijk in beeld brengen van effecten, waarbij de inwoners en maatschappelijke organisaties in de wijk een belangrijke rol krijgen.

Deze rapportage is de eerste van drie. Jaarlijks zal op 1 juli een rapport opgeleverd worden met een stand van zaken van de projecten, succes- en risicofactoren.

1.2 Onderzoeksvragen

Voor deze eerste rapportage zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. In hoeverre zijn de drie hoofddoelen gehaald?
2. Wat zijn de effecten van de projecten die op dit moment uitgevoerd worden?
 - a. Aan welk(e) hoofddoel(en) draagt elk project bij?
 - b. Welke effecten zijn bereikt of worden verwacht per project?
3. Wordt aan de uitgangspunten van aandachtsgebieden voldaan?
 - a. Zijn de projecten integraal
 - b. Worden initiatieven van onderop gefaciliteerd?
 - c. Is er voldoende afstemming tussen de verschillende deelprojecten?
 - d. Hoe verloopt de samenwerking tussen uitvoerders en gemeente in de praktijk?
4. Hoe functioneert de projectorganisatie?
 - a. Hoe functioneert het kernteam?
 - b. Hoe verloopt de kennisdeling tussen Oost- en Weststellingwerf?
5. Welke succes- en risicofactoren kunnen vastgesteld worden?

1.3 Onderzoeksmethoden

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn de volgende onderzoeksmethoden ingezet:

- ϕ Aanwezigheid onderzoeker bij kernteamvergaderingen en, in Weststellingwerf, ook bij de projectgroep.
- ϕ Aanwezigheid bij de bijeenkomst voor zorgprofessionals in Noordwolde (start Vitale Regio), aanwezigheid dialoogsessie Haulerwijk en aanwezigheid klankbordgroep Haerenkwartier.
- ϕ Schrijven van een Monitoring en Evaluatieplan voor beide gemeenten.
- ϕ Documentenanalyse: subsidieaanvragen, projectplannen, verantwoordingsrapportages, achtergronddocumenten bij projectvoorstellen en de rapportages van Partoer.
- ϕ Doorlopende deskresearch van aan de projecten aanverwante thema's (gezondheid, participatie, arbeid, sturingsvormen van gemeenten, opvoedproblematiek, et cetera)
- ϕ Interviews met alle deelprojectleiders, stakeholders en de gemeentelijke organisaties (zie bijlage 2 voor de lijst van geïnterviewde personen). Van alle interviews zijn interviewverslagen gemaakt die naar de geïnterviewden zijn gestuurd ter verificatie.
- ϕ Deskresearch naar de voortgang van de hoofdindicatoren.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de hoofdindicatoren in kaart gebracht. In hoofdstuk 3 wordt de huidige stand van zaken in de gemeente Ooststellingwerf beschreven en in hoofdstuk 4 die van Weststellingwerf. Beide hoofdstukken eindigen met conclusies waarbij ook de link met de aanbevelingen van de midtermreview van Partoer behandeld worden. Daarna wordt per hoofdstuk beschreven hoe de monitoring in de komende twee jaar ingericht zal worden. Hoofdstuk 5 ten slotte beschrijft de kennisdeling tussen Oost- en Weststellingwerf en de succesfactoren en risicofactoren die op dit moment op basis van de bevindingen in beide gemeenten opgesteld kunnen worden.

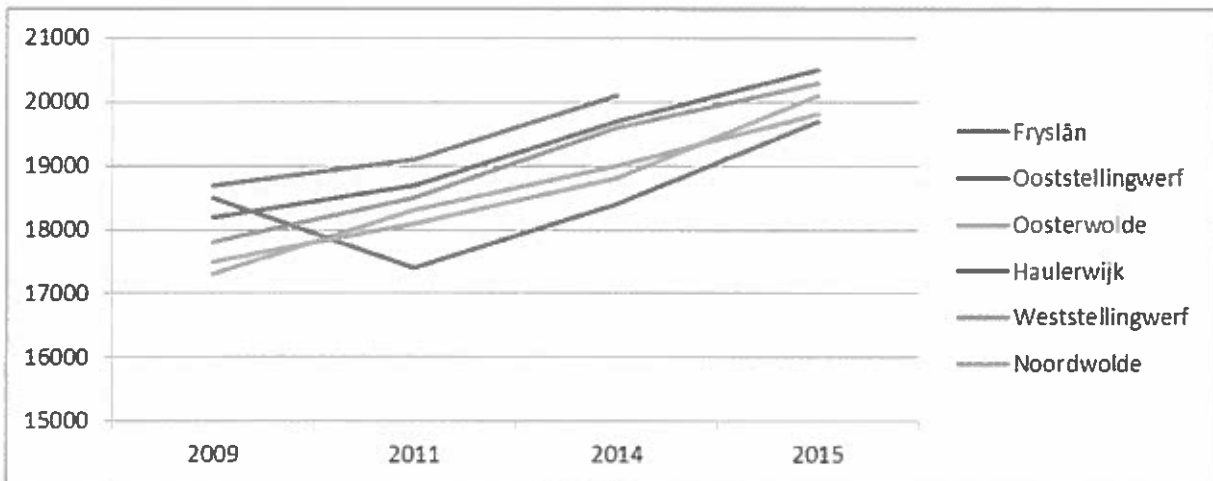
Het project aandachtsgebieden is 'werk in uitvoering'. Elk jaar verschijnt een voortgangsrapportage. De dataverzameling voor deze rapportage heeft plaatsgevonden in de periode mei tot en met juni 2018. Sindsdien hebben al weer veel ontwikkelingen plaatsgevonden die in de rapportage van 2019 meegenomen zullen worden.

2 HOOFDINDICATOREN

2.1 Inkomen

Het gemiddelde inkomen per inwoner in euro's is bekend tot en met 2015. Het gemiddelde inkomen per inwoner voor provincie Fryslân is voor 2015 niet bekend. De doelstelling is dat de stijging van het gemiddelde inkomen in de Stellingwerven tweemaal zo hoog is als de stijging van het provinciaal gemiddelde. Uit figuur 1 kan worden opgemaakt dat de stijging in de Stellingwerven tot en met 2014 vergelijkbaar is met de stijging in de provincie Fryslân. Het gemiddelde inkomen was in 2015 in de drie aandachtsgebieden nog altijd lager dan in de twee gemeenten.

Figuur 1: inkomen

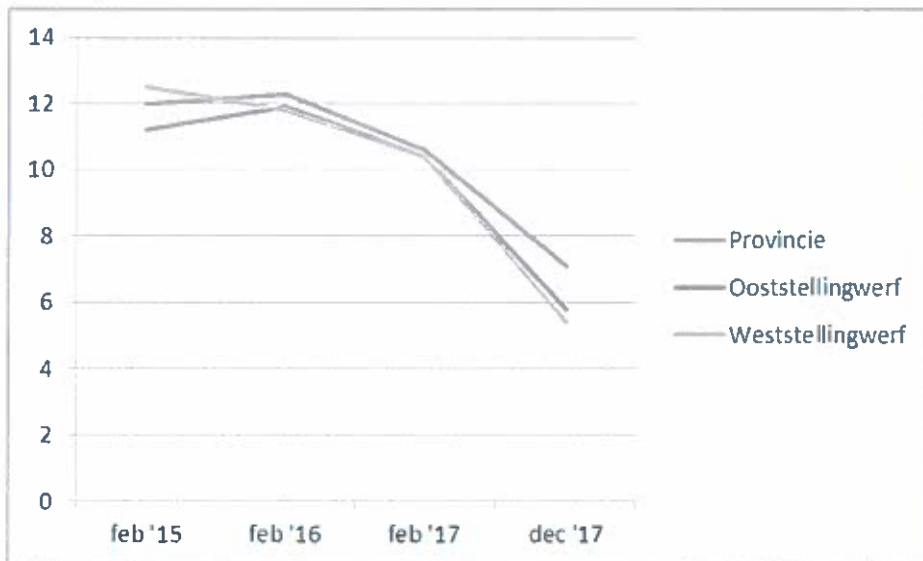

Bron: CBS

2.2 Werkloosheid

De werkloosheid wordt elke maand in kaart gebracht door het CBS. De meest recente cijfers zijn van december 2017. De cijfers van februari zijn eveneens opgenomen om aan te sluiten bij de 0-, 1- en 2-meting van Partoer. De doelstelling is dat de werkloosheid in de Stellingwerven daalt naar het provinciaal gemiddelde. Uit figuur 2 blijkt dat de werkloosheid in de stellingwerven inderdaad lager is dan het provinciaal gemiddelde en dat de werkloosheid tussen februari 2017 en december 2017 in de Stellingwerven meer is gedaald dan in de provincie Fryslân als geheel.

Figuur 2: werkloosheid

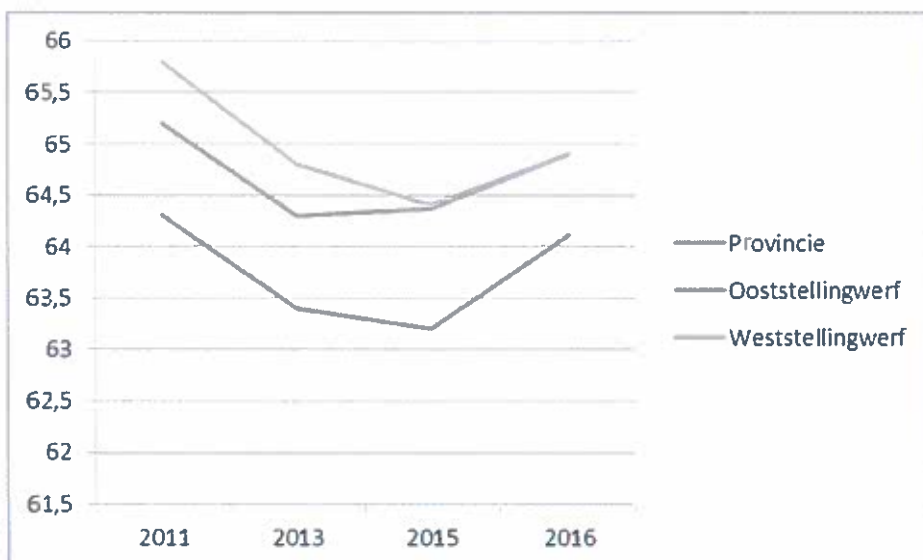

Bron: Partoer

2.3 Arbeidsparticipatie

De meest recente percentages arbeidsparticipatie zijn van 2016. De doelstelling is dat de participatie van de inwoners in de Stellingwerven stijgt naar het provinciaal gemiddelde. Uit figuur 3 kan geconcludeerd worden dat de arbeidsparticipatie in Weststellingwerf in 2015 en in 2016 precies gelijk is aan het provinciaal gemiddelde. De arbeidsparticipatie in Ooststellingwerf ligt daar een fractie onder: 0,8% lager. Wel is de arbeidsparticipatie in Ooststellingwerf meer gestegen dan in Weststellingwerf en de gehele provincie.

Figuur 3: arbeidsparticipatie

Bron: Partoer

3 OOSTSTELLINGWERF

3.1 Inleiding: de aandachtsgebieden in Ooststellingwerf en de projecten

De aandachtsgebieden in Ooststellingwerf zijn Oosterwolde-Zuid, het Haerenkwartier in Oosterwolde en Haulerwijk. In de subsidieaanvraag 2017-2019 worden projecten op vijf thema's beschreven: maatschappelijke participatie, arbeidsparticipatie, fysieke infrastructuur, leefsituatie jongeren en wonen. Er worden acht projecten genoemd en per project wordt beschreven welke thema's het project raakt en wat Ooststellingwerf met het project wil bereiken.

Tabel 1. Project-thema matrix Ooststellingwerf

Thema's	Maatschappelijke participatie	Arbeids-participatie	Fysieke infrastructuur	Leefsituatie jongeren	Wonen
Projecten					
Het betrokken dorp	X				
Pilot gemeentelijk groen		X	X		
Buurtsportcoaches	X		X	X	
Voor de wijk, door de wijk	X	X	X		X
Blokaanpak Haerenkwartier	X		X		X
Participatie ex-vergunninghouders	X	X			
Pilot TerraNext groen		X	X		
Wijkleerteam	X	X			

Uit tabel 1 blijkt dat de meeste projecten gericht zijn op maatschappelijke participatie, arbeidsparticipatie en fysieke infrastructuur.

In paragraaf 3.2 worden de gerealiseerde en verwachte effecten van de projecten in Ooststellingwerf beschreven. In paragraaf 3.3 wordt onderzocht in hoeverre elk aandachtsgebied voldoet aan de uitgangspunten zoals beschreven in hoofdstuk 1. Vervolgens wordt in paragraaf 3.4 de structuur van het project besproken, hierbij komen het kernteam en de communicatie aan de orde. In paragraaf 3.5 ten slotte, worden conclusies per aandachtsgebied getrokken. Hierbij wordt ook beschreven in hoeverre de aanbevelingen uit de midterm evaluatie zijn opgevolgd.

3.2 Effecten

Het betrokken dorp Haulerwijk

Het hoofddoel van Het betrokken dorp is 'Het vergroten van de leefbaarheid en sociale samenhang in het dorp Haulerwijk'. Dit doel sluit aan bij hoofddoel 3 van de aandachtsgebieden: het vergroten van de participatie van inwoners, en in dit geval vooral maatschappelijke participatie. Het project wordt uitgevoerd

door bureau Noorda en co in nauwe samenwerking met Plaatselijk Belang Haulerwijk. Het project is in 2018 van start gegaan. Het betrokken dorp is een meerjarig programma om samen met ouders, bewoners, jeugd en professionals de leefbaarheid in het dorp Haulerwijk en het positief opgroeien van jeugd te vergroten. Door met elkaar te praten over hoe je op een goede manier met elkaar omgaat - bewoners onderling, jong en oud - komen goede ideeën en sociale activiteiten tot stand. In deze fase van het project is het kweken van onderling begrip tussen jongeren, andere inwoners van Haulerwijk en (vrijwilligers)organisaties het belangrijkste. Noorda en co voert dialoogsessies waarin drie vragen centraal staan: waar ben je trots op, wat kan beter en wat kunnen we samen aanpakken? Tal van organisaties, inwoners en professionals worden voor de dialoogsessies uitgenodigd.

Noorda is van start gegaan met een 'Young Leaders Training' met een groep van 12 jongeren. In deze training wordt de jongeren geleerd hoe zij zelf activiteiten kunnen organiseren. Elke jongeren bedenkt een project en presenteert het projectplan aan stakeholders uit het dorp. Op deze manier worden de jongeren geactiveerd en ontstaat begrip en sociale cohesie in het dorp. Tegelijkertijd hebben deze jongeren een doel, waardoor zij minder overlast veroorzaken, is de verwachting.

Bureau Beke, de samenwerkingspartner van Noorda en co evalueert met behulp van fenomeenonderzoeken wat er bij de inwoners van Haulerwijk speelt en monitort de effecten van het project. De effecten worden in de loop van het project zichtbaar.

Haulerwijk geeft aandacht aan het project via onder andere de lokale media.¹

Buurtsportcoaches

De buurtsportcoaches richten zich op het activeren van inwoners in de buurt, het betrekken van kinderen en jongeren bij activiteiten en het realiseren van nieuwe sportvoorzieningen. Doel van de gemeente is gezondheidsbevordering, door burgers te stimuleren om te bewegen en overgewicht tegen te gaan. Achterliggende gedachte is dat een betere gezondheid bijdraagt aan participatie. De buurtsportcoaches dragen daarmee vooral bij aan hoofddoel 3 van aandachtsgebieden: het vergroten van de participatie van inwoners, en in dit geval vooral maatschappelijke participatie.

In het uitvoeringsplan van buurtsport 2017-2018 is een paragraaf besteed aan de aandachtsgebieden: Oosterwolde en Haulerwijk. Buurtsport wil in 2017-2018 de sport- en beweegcultuur en behoefte achterhalen, de drempel tot sport- en beweegdeelname verlagen, sport- en beweegprojecten die bijdragen aan de leefbaarheid, gezondheid en bewegingswinst van inwoners initiëren en een aanbod ontwikkelen dat

¹ Zie bijvoorbeeld: <https://www.nieuweooststellinqwerver.nl/nieuws/dorpen/541662/zo-gaat-haulerwijk-de-leefbaarheid-vergroten.html>

aansluit op de mogelijkheden en behoeftes van de doelgroep. Daarbij wil buurtsportcoach bij voorkeur werkgroepen/activiteitencommissies opzetten waar inwoners zelf bij betrokken zijn.

Doel is om de buurtsportcoach van Oosterwolde ook in te schakelen bij bovenstaande voornemens. In het Haerenkwartier zijn op verzoek van de bewoners fitnessstoestellen geplaatst, gefinancierd vanuit het Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord.² De fitnessstoestellen worden nog weinig gebruikt. Mogelijk verklaring is dat de apparaten complex en individueel moeilijk zijn te gebruiken zonder begeleiding. Scala was voornemens wekelijks begeleiding te bieden, maar daarvoor was te weinig animo. Daarom is, in plaats van de wekelijkse fitness, een sportuurtje bij Scala georganiseerd tot aan de zomer. Het sportuurtje is bedoeld voor mensen uit de omgeving die niet kunnen deelnemen aan andere sportactiviteiten. Deelname kost 1 euro. Er is geen deelname vanuit het Haerenkwartier. De toekomst van het beweegplein wordt integraal onderdeel van de wijkvernieuwing Haerenkwartier (zie verder paragraaf 'blokaanpak Haerenkwartier'). De ervaringen die zijn opgedaan met het beweegplein in Haulerwijk, worden hier in meegenomen.

In Haulerwijk ondersteunt de buurtsportcoach de sportverenigingen, organiseert naschoolse sportactiviteiten en is betrokken (geweest) bij de organisatie van De Snikkerun, de opening van fitness in het park en het Beweegcafé Haulerwijk.

Voor de Wijk, Door de Wijk

Voor de Wijk, Door de Wijk richt zich op meedoen aan de maatschappij, het opdoen van werkervaring en het bevorderen van de leefbaarheid in de dorpen. Inwoners van Ooststellingwerf met een uitkering en een grote afstand tot de arbeidsmarkt verrichtten werkzaamheden in onder andere het gemeentelijk openbaar groen en op schoolpleinen voor partners als Actium, Woonfriesland, Scala, Landschapsbeheer Friesland, Stellinghaven en Omrin. Deelnemers werden daarbij begeleid door Caparis. Met Voor de wijk, Door de wijk wilde de gemeente de leefbaarheid in de hele gemeente, met nadruk op Oosterwolde, vergroten door deze schoner en netter te maken. Tegelijkertijd werden bewoners geactiveerd om deel te nemen. Hiermee draagt het project bij aan hoofddoel 3: maatschappelijke participatie. Omdat meteen ook een werkritme en werkervaring opgedaan wordt, worden de kansen op betaald werk vergroot (hoofddoel 2).³

Het onderdeel 'openbaar groen' van het project stagneerde tijdelijk omdat het lastig was om mensen te vinden om te klussen uit te voeren. De gemeente heeft afscheid genomen van Caparis als werkbegeleider. Op dit moment wordt een doorstart als 'Wijknet' voorbereid, waarbij een andere organisatiestructuur gekozen wordt: een inwoner van Ooststellingwerf, die uitkeringsgerechtigde was, neemt de begeleiding op zich, waarmee hij aan een baan is geholpen.

² https://www.ooststellingwerf.nl/bewoners-bezoekers/masterplan-oosterwolde-centrum-venekoten-noord_42593/

³ Resultaten van Voor de Wijk, Door de Wijk zijn opgenomen in de midterm evaluatie van Partoer (2016)

Blokaanpak Haerenkwartier

De blokaanpak bestond uit onder andere keukentafelgesprekken met inwoners waarbij het gebiedsteam, woningbouwcorporatie Actium en/of Stichting Scala (opbouwwerk) aanwezig waren. Vanuit de blokaanpak zijn ook bijeenkomsten voor bewoners georganiseerd. Met de blokaanpak wilde de gemeente de inwoners van het Haerenkwartier activeren en met elkaar verbinden en samen met professionals een verbetering van het woon- en leefklimaat inzetten. De blokaanpak sluit aan op hoofddoel 3 (stijging van de participatie).

De keukentafelgesprekken waren vooral gericht op leefbaarheid: wat mis je in de wijk, waar loop je tegenaan, hoe gaan de mensen met elkaar om? Rondom het Ketelhuis was destijds veel onrust in de wijk. Actium en Scala zijn met de bewoners in gesprek gegaan om een oplossing te zoeken. Uit de keukentafelgesprekken kwamen veel opmerkingen van de bewoners over de verkeerssituatie en de speelvoorzieningen voor kinderen. Actium heeft als onderdeel van de blokaanpak een bijeenkomst voor bewoners georganiseerd, met hapjes en drankjes om draagvlak te creëren voor het project. De blokaanpak heeft veel inzicht opgeleverd in wie de bewoners van het Haerenkwartier zijn en wat ze willen.

De Blokaanpak heeft er binnen project Aandachtsgebieden ervoor gezorgd dat de renovatie van het Haerenkwartier een aantal jaren naar voren is gehaald. Met het project wijkvernieuwing heeft de gemeente een aanzienlijk budget voor de herinrichting van de openbare ruimte beschikbaar gesteld. Ook is er een budget en veel aandacht voor de leefbaarheid in de wijk ontstaan. Met het inloophuis (een lege woning waar Actium en Scala op gezette tijden aanwezig zijn) wil Actium mensen op de been brengen en gesprekken op gang brengen, met Actium, maar ook onderling. Het vertrouwen van de inwoners dat de wijkvernieuwing iets gaat opleveren, groeit. In het inloophuis is ondertussen een weggeefwinkel ingericht door twee inwoners.

Vanuit aandachtsgebieden is een opbouwwerker voor 5 uur per week aangesteld die de bewonerscommissie ondersteunt bij het professionaliseren en daarna vooral leefbaarheidsprojecten zal ontwikkelen in samenspraak met de inwoners.

Voor de wijkvernieuwing is een klankbordgroep van bewoners samengesteld, die nog altijd groeit. Op dit moment hebben zich ongeveer 35 bewoners aangemeld. De bewoners denken actief mee over drie thema's: de woningen, de openbare ruimte en de leefbaarheid. Actium, Scala en de gemeente merken dat er positiviteit ontstaat in de wijk en dat betrokkenheid en draagvlak toenemen.

Er worden 44 nieuwe sociale huurwoningen in de laagste klasse gebouwd ten behoeve van mensen met een laag inkomen. Actium renoveert 127 woningen zonder huurverhoging, zodat de woningen betaalbaar blijven. De energiekosten zullen dalen, waardoor het besteedbaar inkomen wel stijgt. Daarnaast wil Actium de voorzieningenwijzer inzetten. Iemand van voorzieningenwijzer gaat huis-aan-huis alle inkomsten en uitgaven

op een rijtje zetten en optimaliseren. Dat levert gemiddeld 600 euro per gezin per jaar op⁴. Actium betaalt het grootste gedeelte van de kosten voor de voorzieningenwijzer, maar wil graag dat de gemeente ook een deel betaalt. Als derde wil Actium een energicoach inzetten om mensen te leren hoe zij met de nieuwe woningen energiezuinig kunnen omgaan. Actium heeft ervaringen met energicoaches, die ook inwoners trainen om energicoach te zijn, waardoor mensen in de wijk elkaar kunnen coachen, wat meteen ook weer tot maatschappelijke participatie leidt.

Actium heeft besloten om de wijkbijdrage weer uit te keren. Scala ondersteunt de bewonerscommissie hierbij.

Uit onderstaande reactie blijkt dat één van de leden van de bewonerscommissie niet verwacht dat de aanpak binnen aandachtsgebieden iets oplevert, omdat het probleem volgens hem in de mensen zit:

'Ik heb mensen wel gewezen op mogelijkheden om bijvoorbeeld geld te vragen aan de gemeente om je kinderen naar zwembad te sturen (stichting leergeld) of op andere mogelijkheden om ondersteund te worden, maar dat doen ze niet. Het gekke is dat ze zich daarvoor schamen of zichzelf te goed voelen [...]. Het probleem zit hem in de mensen die hier wonen en komen wonen.'

Afgeronde projecten⁵

Pilot gemeentelijk groen Haulerwijk

Uitkeringsgerechtigden voerden groenonderhoud uit in Haulerwijk. Met dit project wilde de gemeente bereiken dat uitkeringsgerechtigden werkervaring opdoen met het onderhoud van gemeentelijk groen en dat deelnemers certificaten behaalden waardoor de stap naar een betaalde werkomgeving wordt vergroot. Tegelijkertijd werd de fysieke omgeving van Haulerwijk verbeterd. Het project draagt daarmee bij aan alle drie hoofddoelen van aandachtsgebieden.

Het project is in 2017 afgerond. Een deel van de deelnemers is uitgevallen. Maar ook een deel heeft het traject met succes doorlopen en is uitgestroomd naar betaald werk, met een aantal certificaten op zak.

Participatie ex-vergunninghouders

Het Friesland College is verzocht een maatwerk MBO opleiding te ontwikkelen waarbij volwassenen met een kleine taal- of rekenachterstand welkom zijn, zoals ex-inburgeraars. Met dit project wilde de gemeente het taalniveau boven inburgeringsniveau brengen, bij voorkeur 1F. Daarnaast wilde de gemeente de afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen door beroepsprofilering.

⁴ Verwachtingen op basis van het inzetten van de voorzieningenwijzer in andere wijken van Nederland

⁵ Deze projecten zijn inhoudelijk geëvalueerd in de midtermevaluatie van Partoer.

Het project heeft geleid tot succesvol afgeronde cursussen.

Pilot TerraNext Groen

Met de pilot TerraNext Groen bood de gemeente deelnemers uit de Wajong en deelnemers vanuit de participatiewet met een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt de kans op een baan door een opleiding tot assistent-hovenier. Deelnemers begonnen met een stage of proefplaatsing bij diverse werkgevers en/of commerciële bedrijven en deze plaatsing diende zo snel mogelijk en passend te leiden tot een betaalde baan. Het project werd uitgevoerd in samenwerking met opleidingsinstituut Terra Next, de plaatselijke voetbalvereniging SV Haulerwijk, Plaatselijk Belang Haulerwijk en Tuincentrum Wiebe Westra.

Het project heeft geleid tot succesvolle uitstroom.

Wijkleerteam

Uitkeringsgerechtigden kunnen een MBO-diploma 1 of 2 halen niet-geïndiceerde zorg verlenen aan ouderen in de wijk. De gemeente wilde hiermee bereiken dat uitkeringsgerechtigden en reguliere studenten hun kans op een baan vergroten door het behalen van een startkwalificatie en een ontwikkeling in sociale vaardigheden. Daarnaast wordt de participatie van ouderen aan de maatschappij vergroot door de begeleiding en zorg te bieden die ze nodig hebben.

Borging van de afgeronde projecten

Voor een geslaagd arbeidsparticipatie traject zijn passende deelnemers en aanstuurders nodig. Soms is het lastig om voldoende deelnemers te vinden. Lang niet iedereen is geschikt om te werken in het groen, o.a. vanwege de fysieke belasting. Nu de economie aantrekt, zijn ook de mensen die eerder lastig te bemiddelen waren nu soms toch weer aan het werk. Werkgevers bieden meer en meer opleidingen aan om mensen te werven (chauffeur, techniek, etc.). Ondertussen blijven de gemeentelijke casemanagers met uitkeringsgerechtigden zoeken naar mogelijkheden voor een individuele opleiding.

Op dit moment is er binnen de gemeente een bredere aanpak voor statushouders. Een taalopleiding kan daar onderdeel van zijn. Het project Participatie ex-vergunninghouders is daarmee buiten de aandachtsgebieden geborgd.

Conclusie: De afgelopen jaren is er veel ontwikkeld, ingekocht en ingezet op het gebied van arbeidsparticipatie en dat heeft geleid tot succesvolle uitstroom. Nu het economisch tij is veranderd en de werkgelegenheid is toegenomen is het tijd is voor bezinning en herijking. Voor moeilijk bemiddelbare inwoners liggen nog drie producten 'op de plank'. Bij voldoende deelname kunnen de pilots gemeentelijk groen en Terra Next groen en het project wijkleerteam weer opgestart worden en zijn daarmee geborgd.

3.3 De uitgangspunten van aandachtsgebieden

In deze paragraaf wordt per aandachtsgebied onderzocht of aan de uitgangspunten van aandachtsgebieden wordt voldaan.

Haulerwijk

Integraal sociaal fysiek

Het betrokken dorp is met name bedoeld om te investeren in de zachte kant van de samenleving. Er zijn op dit moment vanuit de aandachtsgebieden geen andere projecten in Haulerwijk, behalve het buurtsportwerk. In het kader van fysieke verbeteringen is het dorpspark de afgelopen jaren op kosten van de gemeente gerenoveerd. Er zijn o.a. nieuwe paden, fitnesstoestellen, een hondenuitlaatplaats en een podium aangelegd. Het betrokken dorp en Plaatselijk Belang hebben daarbij een bemiddelende rol gespeeld vanuit de vele contacten die ze hebben en gesprekken die zijn gevoerd met groepen inwoners. Dat heeft geleid tot moestuinen en een dierenparkje in het park. De jongeren hebben in het dorpspark hun locatie en er ontstaat weer verbinding en samenhang.

De accommodatie van de voetbalvereniging is aan een grondige verbouwing toe. Door Het betrokken dorp, is de dialoog met Plaatselijk Belang op gang gekomen en wordt actief gezocht naar een oplossing voor de accommodatie. Op deze manier ontstaat mogelijk nog spin-off in het fysieke domein.

Van onderop

In Haulerwijk worden veel activiteiten georganiseerd door scholen en verenigingen. Bijvoorbeeld de Avondvierdaagse en de Snikkerun. De fusie van de voetbalclubs heeft uiteindelijk, met inhoudelijke steun van Plaatselijk Belang, geleid tot het brede sportplatform Haulerwijk, waar onder meer ook de fitness en het zwembad bij aangesloten zijn. Het Sportplatform Haulerwijk wordt vaak als voorbeeld gebruikt voor andere dorpen. De slagkracht van het dorp is groot.

Er zijn nog geen initiatieven van onderop uitgevoerd sinds de start van Het betrokken dorp, maar er zijn wel initiatieven 'in de maak':

1. Er hebben zich mensen opgeworpen om de Sinterklaasboot op te knappen.
2. Er zijn ideeën voor een bemiddelingspoging tussen bewoners en jongeren die de locatie van het jongerenwerk bezoeken.
3. Een belangrijke bestuurder van de sportvereniging had zich in eerste instantie gedistantieerd van het project, maar zoekt nu toch toenadering, omdat hij mogelijkheden ziet om een impuls te geven aan het aantal vrijwilligers voor zijn eigen en andere verenigingen.
4. Een zorginstelling probeert i.s.m. huisartsen een beweegcafé voor vereenzaamde ouderen te starten. In 2016 heeft een initiatiefgroep hiervoor het Fonds Ooststellingwerf om financiering

gevraagd en dit is afgewezen. Het initiatief is vervolgens in de la gelegd. Plaatselijk Belang probeert nu verbinding te leggen met het dorpspark (met de fitnessstoestellen) en de buurtsportcoaches om dit initiatief weer nieuw leven in te blazen. Mogelijk dat een investering vanuit Het betrokken dorp en/ of het regiobudget van het Fonds Ooststellingwerf hiervoor benut kan worden.

Het staat niet vast dat deze initiatieven direct aan Het betrokken dorp toe te schrijven zijn, maar door jarenlange investering en dialoog in een dorp, ontstaan op den duur initiatieven, is de verwachting. Dat er een budget is om bepaalde initiatieven te ondersteunen, helpt daarbij. Noorda en co en Plaatselijk Belang benadrukken dat ondersteuning door Plaatselijk Belang essentieel blijft bij het faciliteren van initiatieven van onderop.

Afstemming tussen deelprojecten en borging

De dorpencoördinator van Haulerwijk is op de hoogte van alle deelprojecten en andere ontwikkelingen die in Haulerwijk spelen. De dorpencoördinator kan na afloop van Het betrokken dorp en de aandachtsgebieden bewaken of resultaten nog geborgd zijn en eventueel bijsturen. De doelstellingen van Het betrokken dorp zijn vooraf met alle stakeholders besproken en afgestemd. Het draagvlak voor het project is groot. Eén van de partijen waarmee afstemming plaatsvindt, is buurtsport.

Borging is integraal onderdeel van de projectopzet van Het betrokken dorp: Noorda verzekert zichzelf eerst van draagvlak, voordat stappen worden gezet in het dorp (inwoners en professionals). Dat leidt ertoe dat de resultaten in het dorp geborgd worden.

De techniek van Young Leaders trainingen wordt ingebracht in Scala Welzijn. Welzijnswerkers en/of jongerenwerkers krijgen een train de trainer programma. Er zijn ook jonge vrijwilligers die geïnteresseerd zijn om deze techniek te leren. Plaatselijk Belang zoekt continu naar verbinding tussen verschillende vrijwilligers en wil daar structuur in aanbrengen, zodat kennis en informatie gedeeld wordt. Plaatselijk Belang merkt dat vrijwilligers daar behoefte aan hebben. Plaatselijk Belang hoopt kort gezegd dat Het betrokken dorp ertoe leidt dat Plaatselijk Belang kan doen en zijn, wat het eigenlijk al had moeten zijn. Plaatselijk Belang heeft daar op dit moment van de gemeente niets voor nodig, met uitzondering van een aanspreekpunt.

De initiatiefgroep van Het betrokken dorp (een groep van ongeveer 20 organisaties die bij de aftrap van het project aanwezig waren en door Noorda en Plaatselijk Belang als initiatiefgroep zijn benoemd) worden uitgenodigd voor de presentaties van de Young Leaders trainingen om de betrokkenheid weer te bevestigen, wat uiteindelijk ook weer tot borging van resultaten moet leiden.

Samenwerking in de uitvoering

Het Betrokken Dorp legt contacten met alle partijen in het dorp en Noorda is goed op de hoogte welke professionals en organisaties actief zijn in Haulerwijk. Hij heeft zich voorafgaande aan het project breed

georiënteerd en ervaart veel samenwerking van deze partijen en vooral van Plaatselijk Belang. Noorda heeft zijdelings contact met de gemeente (dorpencoördinator en beleidsmedewerker veiligheid) en wordt vooral via Plaatselijk Belang geïnformeerd.

Bij de start van het project is afgesproken om zo weinig mogelijk sturing vanuit de gemeente in te zetten en de gemeente neemt bewust een faciliterende rol: de gemeente ondersteunt bij het maken en verspreiden van folders, stelt ruimte ter beschikking en financiert het project. Het aanspreekpunt bij de gemeente is de dorpencoördinator of de beleidsmedewerker veiligheid, afhankelijk van de inhoud van de vraag. Als er een vraag komt vanuit Haulerwijk, dan werken de beleidsmedewerkers achter de schermen samen en zoeken ze naar budget dat 'potjes' overstijgt. Deze constructie is volgens de beleidsmedewerkers en de dorpencoördinator voor iedereen duidelijk en ook besproken en vastgelegd bij de start van het project. De constructie geeft ruimte om te experimenteren en dat wordt door Noorda en Plaatselijk Belang prettig gevonden.

Haerenkwartier

Integraal sociaal fysiek

Het Haerenkwartier pakt met het project wijkvernieuwing zowel de woningen als de openbare ruimte en de leefbaarheid aan. Het project wijkvernieuwing gaat op dit moment met name over de woningen en de openbare ruimte. Het aspect sociale leefbaarheid komt daar op termijn steeds sterker bij. De insteek is een integrale aanpak van het sociale en fysieke domein.

Van onderop

Initiatieven van onderop in het Haerenkwartier vergen meer begeleiding en aandacht dan in andere wijken. Professionals (Actium en het Opbouwwerk) zetten bepaalde initiatieven in gang:

1. Actium heeft een schuttingenproject geopperd: het materiaal wordt gratis ter beschikking gesteld, de inwoners moeten het zelf plaatsen. De projectgroep hoopt dat er van onderaf een initiatief ontstaat om dit ook daadwerkelijk aan te gaan pakken. Dit project zou ook vanuit Wijknet gecoördineerd kunnen gaan worden.
2. Scala heeft het idee van een weggeefwinkel geopperd. Twee inwoners hebben dit idee omarmd en zijn een weggeefwinkel gestart in het inloophuis. De gemeente hoopt dat de weggeefwinkel een aanloop kan zijn voor de upgrade van het Ketelhuis, na de wijkvernieuwing. Bijv. door de weggeefwinkel een plaats te bieden in het Ketelhuis als bewoners dat ook graag willen.

Uit de keukentafelgesprekken kwamen veel opmerkingen van de bewoners over de verkeerssituatie en de speelvoorzieningen voor kinderen. Aangezien er nog geen herinrichtingsplannen waren, heeft de gemeenten de wensen nog niet gehonoreerd. Actium en Scala vinden het jammer dat de gemeente niet op de vraag van de bewoners is ingegaan om verkeersremmende maatregelen te treffen, al is het maar om een gebaar te

maken. Het ondervraagde lid van de bewonerscommissie begrijpt niet waarom de door de inwoners gesignaleerde problemen niet zijn opgepakt.

De verkeersveiligheid is ons een doorn in het oog. Dat hebben we ook duidelijk aangegeven. Daar werd toen al niets mee gedaan, terwijl er gemakkelijke oplossingen zijn zoals bloembakken en andere verkeersremmende maatregelen. Nu hebben ze van hogerhand besloten dat de wijk open moet worden en dat er dus een verbindingsweg komt die het Haerenkwartier met andere wijken verbindt. Dan wordt het helemaal een racebaan. Hiermee wordt dus ook niet naar de bewoners geluisterd.

Veel mensen in het Haerenkwartier willen best wel participeren, maar hebben niet altijd de capaciteiten om zelf zaken te organiseren, of om in te zien met welke vragen ze bij Scala of in het inloophuis terecht kunnen. Er wordt volgens een aantal professionals nog te veel zelfredzaamheid verwacht van de inwoners. Het leefbaarheidsoverleg (woonconsulenten van Actium, de wijkagent, gemeente en Actium) bespreekt structureel de leefbaarheid in het Haerenkwartier en dat is de plek om signalen en initiatieven van inwoners te behandelen, maar er komen (nog) geen initiatieven binnen. Het lid van de bewonerscommissie herkent dit gebrek aan initiatief en geeft hiervoor de volgende verklaring:

'We vragen aan de mensen of ze ideeën hebben voor in het Ketelhuis en dan komt er niks. Of er komt wel een idee en dat voer je uit en dan komt er bijna niemand opdagen. Dat komt omdat er heel veel mensen van buitenaf komen, ook van buiten Friesland en buiten Nederland. Het is een bij elkaar geraapt zootje en je kunt daardoor geen collectief krijgen. Daarbij is er sprake van kliekjesvorming. Zodra er iets gebeurt, is er iemand die opstapt en een heel kliekje meeneemt en dan valt alles weer uit elkaar.

Afstemming tussen deelprojecten en borging

Er is een gezamenlijke visie op de wijkvernieuwing, die door de gemeente, Scala en Actium gedragen wordt. Actium en Scala zouden een bredere afstemming met bijvoorbeeld armoedebeleid en gezondheidsbeleid omarmen en daarvoor graag nauw samenwerken met het gebiedsteam, in gezamenlijke verantwoordelijkheid. Actium gaat bijvoorbeeld als onderdeel van de wijkvernieuwing bij 127 gezinnen 'achter de voordeur' om gesprekken te voeren en zou toejuichen dat iemand van het gebiedsteam mee zou gaan om de problematiek meteen in de breedste zin aan te pakken.

Het ondervraagde lid van de bewonerscommissie maakt zich zorgen over het toewijzingsbeleid en hoopt dat er minder mensen met problemen zoals verslavingen, criminaliteit, taalproblemen en psychosociale problemen geplaatst zullen worden, zodat de slagkracht van de wijk groter wordt.

Actium speelt een belangrijke rol op het gebied van leefbaarheid. Behalve het schuttingenproject en de wijkbijdrage organiseert Actium ook opruimacties, wat de netheid in de wijk bevordert. Actium betreft

inwoners bij de wijkvernieuwing (i.s.m. Scala), beheert het inloophuis en houdt wijkschouws i.s.m. de dorpencoördinator en de gemeentelijke dienst.

Borging

De dorpencoördinator is op de hoogte van alle deelprojecten in het Haerenkwartier en kan binnen de gemeente de juiste personen en bronnen benutten om de resultaten in het Haerenkwartier te borgen.

Voor borging van de resultaten van blokaanpak en de wijkvernieuwing is nog geen plan bedacht, daarvoor is het nog te vroeg. Actium blijft na de wijkvernieuwing wel betrokken bij de wijk: bewonersinitiatieven worden ondersteund en er blijft inzet op tuinen, overlast en huurachterstanden, maar een groot deel van de inzet van Actium trekt na de renovatie weg. Het is nog niet bekend wat met de extra inzet van Scala in het opbouwwerk gebeurt na afronding van de wijkvernieuwing.

Het Haerenkwartier is een buurt die aandacht nodig blijft hebben volgens Actium en Scala, ook na afloop van Aandachtsgebieden.

Samenwerking in de uitvoering

Het project wijkvernieuwing wordt gecoördineerd door een projectgroep bestaande uit Actium, Scala en de gemeente. De projectgroep coördineert ook de klankbordgroep voor de herinrichting waarin zo'n 35 bewoners zitting hebben. In de klankbordgroep worden zaken op het gebied van de woningen, de openbare ruimte en (straks ook) de leefbaarheid besproken met de bewoners. Op die bijeenkomsten zijn Scala, de gemeente en Actium altijd vertegenwoordigd en presenteren zich naar de bewoners als één partij. Actium focust op de woningen en de gemeente op de openbare ruimte.

De blokaanpak heeft een structurele samenwerking op gang gebracht tussen Actium, gemeente en Scala. Er is een leefbaarheidsoverleg en elke twee weken een fysiektechnisch overleg. Er is er contact tussen Actium en het gebiedsteam en Actium is onderdeel van het escalatieteam. De bewonerscommissie komt elke maand bij elkaar en daar zijn Scala en Actium ook bij aanwezig. Als Actium iets organiseert voor de bewoners, dan helpt de buurtsportcoach met de uitvoering. Actium, de politie en het gebiedsteam vinden elkaar makkelijk als er problemen zijn in de wijk.

Er zijn veel partijen actief in het Haerenkwartier die problematiek signaleren aanspreekbaar zijn voor inwoners. Het is voor inwoners daardoor niet altijd helder wie voor welk probleem benaderd kan worden en zij proberen soms meerdere ingangen te benaderen met hetzelfde probleem. Gemeente en Scala ontwikkelen hiervoor nieuwe richtlijnen.

Oosterwolde-Zuid

In Oosterwolde-Zuid lopen op dit moment geen nieuwe projecten, maar de wijk blijft onder de aandacht. In de vorige periode is het Tjongerflatje opgeknapt en de fysieke omgeving is aangepakt: de containers zijn ondergronds geplaatst en het groen is verzorgd waardoor de wijk er netter uitziet. De verbeterde fysieke omgeving heeft andere bewoners aangetrokken. Er is een spreekuur in de wijk en vanuit Voor de wijk, Door de wijk is een 'conciërge' aangesteld die nog steeds de fysieke omgeving op orde houdt en signalen doorgeeft aan de bewonerscommissie. De gemeente sluit één keer per jaar aan bij de bestuursvergadering van de bewonerscommissie en reageert op signalen als dat nodig is.

3.4 De projectorganisatie

Het kernteam

Het kernteam van Ooststellingwerf werkt in nieuwe samenstelling en bestaat uit twee leden van de bewonerscommissie van het Haerenkwartier, twee leden van de bewonerscommissie van Oosterwolde-Zuid, een lid van Plaatselijk Belang van Haulerwijk (tevens voorzitter van het kernteam), de dorpencoördinatoren van Oosterwolde en Haulerwijk en de beleidsmedewerker. Verder is de provincie vertegenwoordigd. Het kernteam komt tweemaandelijks bijeen. Actium en Scala maken in de nieuwe samenstelling geen onderdeel meer uit van het kernteam, maar willen wel graag geïnformeerd worden over de ontwikkelingen. Over de invulling ervan wordt nog nagedacht.

Communicatie

Communicatie is sinds 2018 een structureel agendapunt van het kernteam. In de lokale media staan regelmatig berichten over projecten van Aandachtsgebieden.

3.5 Conclusies per aandachtsgebied in Ooststellingwerf

Haulerwijk

De buurtsportcoach van Haulerwijk is betrokken bij allerlei sportieve activiteiten in het dorp.

Met Het betrokken dorp wil de gemeente sociale cohesie en maatschappelijke participatie bevorderen. Het project is nog maar net van start, toch lijken er al initiatieven van bewoners en verenigingen te ontstaan, mede door de sterke positie die Plaatselijk Belang op dit moment inneemt. Er is volop ruimte voor deze initiatieven.⁶ Het betrokken dorp en Plaatselijk Belang trekken samen op en leggen verbindingen. Problematiek wordt bespreekbaar gemaakt en maatschappelijke organisaties worden gestimuleerd om zelf samen te werken en oplossingen te zoeken.

⁶ Hiermee wordt de aanbeveling van Partoer opgevolgd: De aanbeveling is om inwoners eerder uit te nodigen om mee te doen en meer ruimte te geven aan initiatief van inwoners, zodat gemeenten zich meer gaan ontwikkelen richting overheidsparticipatie.

In Haulerwijk is de fysieke leefomgeving op dit moment vanuit Aandachtsgebieden geen speerpunt, mede omdat de pilot gemeentelijk groen is afgerond. Ondanks dat is het dorpspark buiten Aandachtsgebieden om opgeknapt en zijn er toch spin-off effecten in het fysieke domein opgetreden.⁷

Het betrokken dorp betreft alle professionals en maatschappelijke organisaties die in het dorp actief zijn bij het project. Het doel van Het betrokken dorp en van Plaatselijk Belang is om uiteindelijk als dorp zo veel mogelijk zelf op te lossen en de gemeente te vragen te faciliteren als dat nodig mocht zijn.

Haerenkwartier

Veel inwoners van het Haerenkwartier hebben persoonlijk problemen waar zij hun handen vol aan hebben en door het eenzijdige woningaanbod is er weinig sprake van diversiteit in Sociaal Economische Status. Het is lastig om inwoners te vinden die initiatieven ontplooiën en de capaciteiten hebben om die initiatieven ook uit te werken. De klankbordgroep voor de wijkvernieuwing heeft 35 inwoners aangetrokken, die wellicht ook na de wijkvernieuwing iets voor de wijk kunnen betekenen.

Doordat de woningen energiezuinig worden en er geen huurverhoging doorgevoerd wordt, zal het besteedbaar inkomen omhoog gaan.

In het Haerenkwartier wordt integraal gewerkt. Er is zowel aandacht is voor de openbare ruimte als voor de leefbaarheid. Hiermee heeft de gemeente opvolging gegeven aan de aanbeveling uit de midtermreview.⁸

Oosterwolde-Zuid

In Oosterwolde-Zuid lopen op dit moment geen deelprojecten. De wijk is wel vertegenwoordigd in het kernteam, zodat eventuele signalen snel opgepakt kunnen worden. Effecten van eerdere deelprojecten zijn in de wijk zelf geborgd en de gemeente neemt een passende, faciliterende rol.

Overige conclusies

Ondanks de aanbevelingen van Partoer, voor de periode 2017-2019 zijn er geen deelprojecten gestart die zich specifiek richten op de economische ontwikkeling van de aandachtsgebieden en er is nog geen structurele samenwerking met bedrijven in het kader van aandachtsgebieden.⁹

⁷ Voer de integrale aanpak ook door in de nieuwe pilotgebieden zodat zij aansluiten op de kernwaarden van het project.

⁸ Om meer vertrouwen en draagvlak in 'het Haerenkwartier' te creëren is het goed om samen met de bewoners te investeren in de fysieke omgeving.

⁹ Voeg economische ontwikkeling als thema toe en zet samen met het bedrijfsleven nieuwe deelprojecten op die zich richten op dit thema.

Het is lastig om deelnemers te vinden voor de arbeidsparticipatie projecten. Er liggen wel producten 'op de plank' die weer ingezet kunnen worden als het aantal mensen met een uitkering stijgt.

In wijken met een sterke bewonerscommissie en/of Plaatselijk Belang werkt het goed om de verantwoordelijkheid en de uitvoering zo veel mogelijk in het gebied neer te leggen en te faciliteren. Het is goed dat de gemeente achter de schermen budget overstijgend werkt om te kunnen faciliteren. In de wijk waar geen sterk netwerk van bewoners is, het Haerenkwartier, is meer afstemming en sturing noodzakelijk en daar heeft de gemeente dan ook extra ingezet op ondersteuning door een opbouwwerker.¹⁰ De wijkvernieuwing is een groot project met veel facetten. Het integraal samenwerken van alle betrokken professionals op basis van een gezamenlijke visie is daarbij de uitdaging.

Het kernteam beraadt zich op de vraag hoe ze meerwaarde kan hebben en hoe ze signalen en kennis kan delen met lokale stakeholders.

3.6 Monitoring in Ooststellingwerf - een doorkijkje

Het eerste jaar is gebruikt om in te lezen en de projecten, de ambtelijke organisatie, projectleiders en maatschappelijke partners te leren kennen. In 2017 is de gemeente gestart met de uitvoering van de subsidieaanvraag 2017-2019. De komende twee jaar worden veel veranderingen verwacht in Haulerwijk en het Haerenkwartier. Voor de voortgangsrapportage van 1 juli 2019 wordt de volgende insteek gekozen.

1. Deelname aan kernteambijeenkomsten om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen, contact te houden met kernteamleden en te adviseren.
2. Haerenkwartier in beeld. Ik heb een brainstormsessie georganiseerd met de dorpencoördinator en de opbouwwerker. De brainstormsessie heeft geleid tot drie scenario's om het Haerenkwartier in beeld te brengen. Na de zomer wil ik graag met het opbouwwerk uitdenken hoe we de scenario's kunnen voorleggen aan de inwoners zelf (via de bewonerscommissie en/of de klankbordgroep) om uiteindelijk een scenario te kiezen om het Haerenkwartier in beeld te kunnen brengen. Uitgangspunten zijn dat de bewoners zelf een rol spelen en dat de informatie (beelden, filmpjes etc) toegankelijk zijn voor de inwoners en op hun niveau zijn afgestemd. Het in beeld brengen wordt daarmee een middel dat op zichzelf bij kan dragen aan een doel van aandachtsgebieden: maatschappelijke participatie en het ontstaan van sociale cohesie.
3. Een (digitale) vragenlijst onder de klankbordgroepleden over hun verwachtingen van de wijkvernieuwing. En dan over twee jaar een tweede vragenlijst om te onderzoeken in hoeverre aan de verwachtingen van de bewoners is voldaan. Het is belangrijk om met de vragenlijst geen valse

¹⁰ Zorg voor een goede mix tussen van onderop en van bovenaf.

verwachtingen te scheppen. De vragenlijst zal dan ook in nauwe samenwerking met Actium, Scala en de gemeente opgesteld moeten worden.

4. Actium wil 'achter de voordeur' gesprekken gaan voeren in het Haerenkwartier, een voorzieningencheck uitvoeren en een energiecoach inzetten. Er zal dus veel individueel contact zijn met de inwoners van het Haerenkwartier. Ik wil graag met Actium overleggen of we deze contactmomenten kunnen benutten voor monitoring. Bijvoorbeeld door voor elke inwoner het gezondheidsmodel van Huber te laten invullen en de trede op de participatieladder in te vullen.
5. In Haulerwijk wordt Het betrokken dorp door bureau Beke geëvalueerd en er worden fenomeenonderzoeken uitgevoerd. Ik wil hun onderzoeken gebruiken en volgend voorjaar opnieuw een interview afnemen bij Noorda en Plaatselijk Belang.
6. Interviews met stakeholders in het voorjaar van 2019. Daarbij ook meer aandacht voor de 'mensen in het veld' (Platform sportverenigingen Haulerwijk, gebiedsteam, etc).
7. Interviews met deelnemers aan projecten die in het kader van aandachtsgebieden zijn uitgevoerd.

4 WESTSTELLINGWERF

4.1 Inleiding: de projecten

Het aandachtsgebied in Weststellingwerf is Noordwolde. Het project wordt in Noordwolde 'Bestemming Noordwolde' genoemd. In de subsidieaanvraag voor fase 5 worden projecten op vier thema's beschreven: Positieve gezondheid, ondernemen, participatie en sociale cohesie.

Tabel 2. Project-thema matrix Weststellingwerf

Thema's	Positieve gezondheid	Ondernemen	Participatie	Sociale cohesie
Projecten				
Vitale regio	X		X	X
Stimuleringsregeling ondernemen		X	X	
Ondernemerscoach		X		
Een dorp vol talent			X	X
Ken de talenten van uw dorp	X		X	
Rotan terug in Noordwolde		X	X	X
Fonds sociale activiteiten				X
Magazine				X

In dit hoofdstuk worden de (te verwachten) effecten van fase 5 beschreven (paragraaf 4.2) en vervolgens wordt onderzocht in hoeverre de projecten aansluiten bij de uitgangspunten van het project Aandachtsgebieden (paragraaf 4.3). Vervolgens wordt in paragraaf 4.4 de structuur van het project besproken, hierbij komen het kernteam, het projectteam en de communicatie aan de orde. In paragraaf 4.5 ten slotte, worden conclusies over Bestemming Noordwolde getrokken. Hierbij wordt ook beschreven in hoeverre de aanbevelingen uit de midterm zijn opgevolgd.

4.2 Effecten

In Noordwolde wordt in fase 5 ingezet op 4 projecten. In deze paragraaf worden de (verwachte) resultaten voor elk project beschreven. In fase 4 zijn twee projecten afgerond: een onderzoek naar de wensen van stakeholders in Noordwolde voor fase 5 van Bestemming Noordwolde en de inzet van een medewerker van VNN in het gebiedsteam. Het onderzoek is uitgevoerd door Partoer en heeft geleid tot de keuze voor

thema's en projecten in fase 5 en wordt verder niet meegenomen in deze evaluatie. De inzet van de medewerker van VNN wordt behandeld in de laatste deelparagraaf.

Vitale regio

Met de toewijzing van Noordwolde als pilotgebied in het provinciale project Vitale regio Fryslân kan er extra aandacht uitgaan naar gezondheidspreventie. Die aandacht is gewenst. De nieuwe definitie van gezondheid laat zien dat dit onderwerp is verweven met dagelijks functioneren, participeren en mentaal welbevinden. Een lage SES correleert met gezondheidsproblematiek. Het is niet bekend of een lage SES een slechte gezondheid veroorzaakt en/of andersom. Met het project wil de gemeente een positieve beïnvloeding van de gezondheid(sbeleving) bereiken wat leidt tot een stijging van arbeidsparticipatie. Verder wil de gemeente met de inzet van gezondheidspreventie komen tot een verbeterd opvoedklimaat van jonge gezinnen in Noordwolde. Het project draagt daarmee voornamelijk bij aan hoofddoel 3: het verhogen van de maatschappelijke participatie, maar het uitgangspunt is dat een betere gezondheid ook bijdraagt aan de arbeidsparticipatie en dus indirect, en op de lange termijn, ook aan hoofddoelen 1 en 2.

In Vitale regio werken de gemeente, De Friesland Zorgverzekeraar en GGD Fryslân samen aan gezondheidspreventie. De belangrijkste taak in het plan van aanpak is het aanjagen van verbindingen, samenwerkingen en het ontplooiën van nieuwe initiatieven door stakeholders en inwoners van Noordwolde. Gemeente Weststellingwerf is via een extern aangetrokken projectleider verantwoordelijk voor deze taak.

Bij de start van het project is een nulmeting uitgevoerd in samenwerking met de GGD. De belangrijkste indicatoren die in de nulmeting in kaart zijn gebracht, zijn:

Tabel 3: indicatoren Vitale Regio 12-18 jaar

Indicator	Fryslân, 2016	Noordwolde, 2016
Matig overgewicht	8.0%	14.0%
Ernstig overgewicht	1.0%	0.0%
Roken, dagelijks	6.0%	4.0%
Alcohol gedronken (laatste 4 weken)	35.0%	38.0%
Laatste 4 weken cannabis	5.0%	7.0%
Laatste 4 weken harddrugs	1.0%	nb

Bron: GGD, GO jeugd 2016

Tabel 4: indicatoren Vitale Regio 19+

Indicator	Fryslân, 2012	Noordwolde, 2012	Fryslân, 2016	Noordwolde, 2016
Overgewicht (BMI 25 of hoger)	48.0%	50.0%	50.0%	51.0%
Obesitas (BMI 30 of hoger)			13.0%	20.0%
Roken	23.8%	23.0%	21.0%	19.0%
Zware drinkers (nieuwe norm)			9.0%	12.0%
Laatste 4 weken cannabis	5.0%	7.0%	5.0%	7.0%
Laatste 4 weken harddrugs	1.0%	2.0%	1.0%	2.0%

Bron: GGD, GO 2016

Tijdens een werksessie besloten dat Vitale Regio nog meer indicatoren in kaart wil brengen op het niveau van Noordwolde en omgeving (zie bijlage 2). De GGD kan deze cijfers aanleveren.

Het project is in 2018 van start gegaan, waardoor op indicatoren nog geen effect meetbaar is. Uit de interviews is gebleken dat wel al een aantal belangrijke stappen is gezet en bewegingen op gang is gekomen¹¹:

1. Er is een informatieavond over stoppen met roken georganiseerd in het Buurthuis. De avond duurde vier uur. Er waren 60 deelnemers, waarvan 15 mensen die in Noordwolde wonen of werken. De deelnemers zijn geworven via de facebookpagina van het Buurthuis. Dat medium blijkt heel geschikt om de doelgroep te bereiken. De projectleider heeft de e-mailadressen van de deelnemers verzameld om achteraf een evaluatieformulier per e-mail toe te sturen. De respons was 1. Evalueren per e-mail bleek geen goede aanpak. Achteraf heeft de projectleider via informatie van 4 deelnemers gekregen: 2 zijn gestopt, 2 zijn weer begonnen met roken.
2. Op de open dag van de Vensterschool hebben de GGD en VNN een kraampje bemand waar veel belangstelling voor was, zowel van ouders als van de kinderen.
3. Uit alle aandacht is een weerbaarheidstraining voor kinderen van 8 t/m 14 jaar voortgevloeid, die gegeven worden door een externe partij in het Buurthuis. Hier doen 14 kinderen aan mee, die via verschillende kanalen zijn aangemeld.
4. Voor een doorgaande leerlijn van kinderen worden de (ontwikkel)dossiers van kinderen van de kinderopvang overgedaan naar de basisschool. In Noordwolde is geen kinderopvang en met de gastouders was de doorgaande leerlijn nog niet geregeld. Via Vitale regio Noordwolde is het contact met gastouders tot stand gekomen en is de doorgaande leerlijn gerealiseerd.
5. De VNN-medewerker die is toegevoegd aan het gebiedsteam is op initiatief van Vitale regio gestart met een klankbordgroep voor ouders van verslaafde volwassen kinderen (vooral GHB en speed). De

¹¹ Peildatum: juni 2018

klankbordgroep was in eerste instantie opgericht om informatie op te halen, maar sluit zo goed aan bij de doelen van VR dat het structureel gemaakt is.

Daarnaast zijn er concrete plannen voor de volgende activiteiten/interventies voor de doelgroep:

1. Er is een tweede klankbordgroep in oprichting van inwoners met een lage SES (via de opbouwwerkers) en een derde klankbordgroep van jongeren (via het jongerenwerk).
2. In september 2018 worden twee stoppen met roken cursussen gegeven die meerdere avonden duren. Eén cursus is gericht op volwassenen en de ander op jongeren. Deze cursus wordt gegeven bij een inwoner thuis die zich hiervoor vrijwillig heeft opgeworpen en zelf meerdere deelnemers heeft geworven. VNN begeleidt deze huiskamersessies.
3. Er worden 'rookvrije generatie borden' in het dorp geplaatst. Eerst bij de sportschool, waarvoor de eigenaar van de sportschool zich vrijwillig heeft aangemeld. Daarna volgen borden bij de Vensterschool en de zorginstelling en de bedoeling is dat er meer volgen. Telkens één bord erbij, zodat het onderwerp telkens weer aandacht krijgt.
4. In oktober start 'Peuterpret', wat gericht is op het in beweging krijgen van peuters en de mensen om hen heen zoals gastouders, ouders en grootouders.
5. Een groep inwoners wilden met kerst koken en gezamenlijk eten met mensen die er behoefte aan hadden. Dat was een succes. Er is een subsidie aangevraagd voor een kookworkshop in het Buurthuis, ook gericht op statushouders. De kookworkshops zijn een feit en er hebben zich genoeg vrijwilligers aangemeld. Mensen zijn enthousiast en hebben ideeën over de uitbreiding van het concept. Het opbouwwerk heeft geholpen met de opstart.
6. In het najaar van 2018 start een training voor professionals die werken met kinderen en ouders in Noordwolde. De training wordt door een extern bureau uitgevoerd en zal onder andere gericht zijn op signalering, verwijzing en motiverende gespreksvoering. Het is voor veel professionals nu nog moeilijk om gesignaleerde problematiek van armoede, verslaving en ongezondheid bespreekbaar te maken met de doelgroep.

Ondernemen

In 2017 is, in overleg met de Ondernemersvereniging Noordwolde (OVN), een ondernemerscoach aangetrokken door de gemeente. Met deze ondersteuning wil de gemeente de ondernemers ondersteunen bij een ambitieagenda en het ondernemen in het winkelcentrum stimuleren. Het project draagt bij aan alle drie hoofddoelen: er wordt een beter ondernemersklimaat ontwikkeld, waardoor er meer arbeidsplaatsen komen (minder werkloosheid en meer inkomen voor zowel werknemers als werkgevers). Tegelijkertijd verbetert de fysieke situatie van het dorp, doordat leegstand van winkelpanden teruggedrongen wordt en de Spokeplas aantrekkelijker wordt.

De ondernemerscoach heeft een sterkte/zwakteanalyse en een ambitieagenda opgeleverd. De gemeente is nu in gesprek met de OVN om te onderzoeken wat de volgende stap eventueel wordt.

Er heeft zich een ondernemer gemeld om een lunchroom te beginnen in het winkelgebied. Dat zou een aanwinst zijn voor Noordwolde, want de toeristen die nu naar het Vlechtmuseum komen of op de camping overnachten, kunnen nergens terecht om een hapje te eten.

De elektrische Kolonie Express die de 'Unesco Werelderfgoedroute' rijdt langs alle koloniën, stopt ook in Noordwolde. Dit biedt veel kansen voor de horeca-, recreatie- en toerisme ondernemers en het Vlechtmuseum. De bus is gekocht door de stichting Weldadig Oord. Het Platform Recreatie en Toerisme Weststellingwerf heeft hiervoor een éénmalige bijdrage gedoneerd van 5.000. De Ondernemers in Noordwolde kunnen lid worden de stichting Weldadig Oord om nog meer betrokken te raken bij de koloniën. Als de koloniën werelderfgoed worden (dit besluit wordt begin juli 2018 genomen), dan biedt dat veel kansen voor Noordwolde. Maar de ondernemers moeten ook iets bijdragen en alleen al het bezoeken van de bijeenkomsten is lastig omdat het bijna allemaal winkeliers zijn, die wel het belang zien, maar overdag geen tijd hebben.

De eigenaren van de dagbesteding aan de Spokeplas willen de kiosk gaan exploiteren met de inzet van mensen uit de WMO en hebben een aanbod gedaan aan Staatsbosbeheer. Opvallend feit is dat er niemand uit Noordwolde dagbesteding heeft aan de Spokeplas. De ondernemers, Staatsbosbeheer en de gemeente zijn nog in gesprek over hoe de kiosk geëxploiteerd kan gaan worden.¹²

Versterken door te verbinden

Versterken door te verbinden bestaat uit drie deelprojecten: Een dorp vol talent, Ken de talenten van het dorp en Rotan terug in Noordwolde. Het doel van de gemeente is om meer mensen uit de uitkering / bijstand te halen, meer mensen mee laten doen aan maatschappelijke participatie, het delen van trots zijn op eigen kunnen en het versterken van wederkerigheid in het dorp. Dit project sluit aan op hoofddoel 3: het vergroten van de (arbeids)participatie, en daarmee ook op hoofddoelen 1 en 2.

Voor Versterken door te verbinden heeft de gemeente een externe projectleider aangetrokken, omdat er onvoldoende capaciteit was in de gemeentelijke organisatie om dit project uit te voeren.

Een dorp vol talent

Er wordt een hulp- en klussendienst voor en door Noordwoldigers opgezet. Uit gesprekken met professionals in andere gemeenten bleek dat het essentieel is om bij de organisatie van een klussendienst aan te sluiten bij lokale initiatieven.¹³ Het meest geschikt daarvoor is het Buurthuis omdat het Buurthuis

¹² In de loop der jaren zijn er meerdere initiatieven geweest om de kiosk te exploiteren, vooralsnog zonder succes.

¹³ Een talentenbank door een welzijnsinstelling heeft in een naburig dorp nog onvoldoende opgeleverd waarbij de afstand tot de bewoners als mogelijke oorzaak is genoemd.

voor alle Noordwoldigers is. Er is veel draagvlak bij het bestuur van het Buurthuis om een talentenbank te huisvesten. Er is een bijstandsgerechtigde inwoner van Noordwolde geselecteerd die als werkervaringsplek de processen rondom de talentenbank heeft ontworpen en ingericht: vrijwilligersbeleid, formulieren, voorwaarden, etc. Het Buurthuis wil niet (financieel) verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, omdat er risico's aan verbonden zijn en wil daarom gefaciliteerd worden door de gemeente. Het beschikbare budget is (nog) onvoldoende. Hierover wordt nu het gesprek gevoerd met de gemeente.

De inwoner die de processen heeft ingericht heeft ondertussen een betaalde baan gevonden als coördinator vrijwilligers/klussendienst bij een andere organisatie.

Ken de talenten van uw dorp

Direct na de start van het project werd duidelijk dat al veel initiatieven gericht waren op de bemiddelbare inwoners met een bijstandsuitkering en deze inwoners hebben contact met consulenten werk van Dienst in Bedrijf (Dib). Tegelijkertijd trok de economie aan en stroomden veel van deze inwoners uit de bijstand. Vervolgens is besloten het project toe te spitsen op de moeilijk bemiddelbare groep, de zogenaamde aandachtsgroepers. Deze groep bestaat uit ongeveer 45 personen: zij ontvangen langdurig een bijstandsuitkering (langer dan drie jaar) en hebben in de afgelopen jaren weinig of geen aandacht gekregen van de gemeente. Zij bevinden zich naar verwachting op trede 1 (geïsoleerd) of 2 (sociale contacten buitenshuis) van de participatieladder. Het doel is daarmee ook veranderd: een stijging op de participatieladder, wat dus meer maatschappelijke participatie betekent en niet zozeer arbeidsparticipatie (trede 5 en 6). Een stijging naar trede 3 (deelname georganiseerde activiteiten) wordt dan ook als succes bestempeld.

Om dit effect te bereiken worden KOEK-gesprekken¹⁴ gevoerd. Klimmen Op Eigen Kracht is erop gericht om mensen de kans te geven hun droom, wens of doel na te streven. In tegenstelling tot methoden die gericht zijn op het oplossen van problemen is deze methode gericht op mogelijkheden.

Er zijn vijf mensen getraind om KOEK-gesprekken te voeren: 4 professionals en een inwoner van Noordwolde vanuit het bijstandsbestand die 20 uur per week aan de slag is en daarmee boven bijstandsniveau een werkplek heeft gevonden. De aandachtsgroepers worden gebeld met de uitnodiging om een keukentafelgesprek te voeren over hun persoonlijke situatie. Uit de KOEK-gesprekken blijkt dat gezondheidsproblemen vaak leiden tot de situatie waarin maatschappelijk inactieve inwoners zich bevinden. Er zijn vaak fysieke problemen, maar ook psychische problemen. Verder is duidelijk geworden dat een aantal aandachtsgroepers zich op trede 3 van de participatieladder bevinden en dus wel maatschappelijk actief zijn. Ook blijkt dat veel van deze aandachtsgroepers geïnteresseerd zijn in het ontmoeten van mensen en het uitvoeren van vrijwilligerswerk.

¹⁴ Klimmen Op Eigen Kracht, zie bijvoorbeeld <http://www.mosweb.nl/SiteMOS/Paginas/KOEK.html>

De KOEK-gesprekken hebben tot nu toe tot 6 concrete opbrengsten geleid.

Voorbeeld: een mevrouw fotografeert lichten van Noordwolde en wil hier een hoekje van maken. Dat vraagt wel wat investering. De KOEK-medewerker is ook voorzitter van het Buurthuis en heeft een expositieruimte aangeboden in het Buurthuis. De mevrouw is hier enthousiast over. Ondertussen is mevrouw een aantal keer in het Buurthuis geweest en heeft daar kennis gemaakt met de kookworkshops die nu opgericht worden en wil daar ook iets mee gaan doen. Deze mevrouw is duidelijk meer gaan participeren.

Dertien mensen hebben in eerste instantie een KOEK-gesprek geweigerd. Een deel daarvan bleek al actief te zijn en tevreden te zijn met de situatie. Een ander deel voelt (nu) geen ruimte om met een traject aan de slag te gaan, vaak om gezondheidsredenen, maar ook omdat ze jarenlang geen aandacht hebben gehad van de gemeente en niet gewend zijn om de vraag te krijgen 'wat wil jij?'. Er wordt nog nagedacht hoe deze mensen in het najaar van 2018 voor de tweede keer benaderd gaan worden, wellicht met een andere vraag.

Rotan terug in Noordwolde

Rotan terug in Noordwolde gaat erom vakmanschap en ambacht weer actief aanwezig te laten zijn in Noordwolde. Het initiatief en de uitvoering ligt bij de initiatiefnemers, een groep van vier deskundige inwoners van Noordwolde. Zij zijn leidend en de gemeente faciliteert en ondersteunt het proces waar mogelijk. Het initiatief kan leiden tot maatschappelijke en arbeidsparticipatie, maar kan ook Noordwolde landelijk op de kaart zetten, in nauwe samenwerking met het Vlechtmuseum.

De ambities zijn hoog: de groep wil dat Noordwolde hét vlechtendorp van Nederland is. Er zijn drie speerpunten geformuleerd:

- φ Trekkershutten op spokeplas, hiervoor is nauw overleg met Staatsbosbeheer, gemeente en initiatiefnemers/belanghebbenden.
- φ Rotan ambacht overdracht, de laatste nu nog actieve vlechter heeft aangegeven graag kennis, ruimte en ervaring te willen delen. Rotan en ambacht in beeld, samen met de nieuwe directeur van het museum wil de initiatiefgroep graag meewerken aan het zichtbaar en herkenbaar maken van Rotan in Noordwolde in samenwerking met ondernemers.

Wat is er gerealiseerd:

1. In samenwerking met het museum en ondernemers in Noordwolde zijn in mei 2018 ± 30 etalages in Noordwolde gevuld met rotan objecten;
2. Een architect heeft voor een klein bedrag de schets van de tiny houses tot een ontwerp gemaakt die aan de wet- en regelgeving voldoet.
3. Het initiatief heeft een eigen logo en pr tekst;

4. De enige nog werkzame vlechter heeft zich verbonden aan het project en wil graag meewerken aan een meester en gezelschap construct;
5. Het vlechtmuseum stelt een ruimte beschikbaar voor leer/werk trajecten;
6. De website van het initiatief is in de maak.

Sociale cohesie

Vanuit Bestemming Noordwolde is een fonds van 5.000 euro beschikbaar gesteld voor buurtinitiatieven. Inwoners van Noordwolde kunnen een beroep doen op het fonds voor financiële ondersteuning van sociale activiteiten in de buurt. Daarnaast wil de gemeente de successen van Bestemming Noordwolde zichtbaar maken met behulp van een magazine. Het doel is om sociale cohesie te versterken in Noordwolde. Sociale cohesie zorgt voor een grotere maatschappelijke participatie (hoofddoel 3).

Er is nog geen aanvraag geweest voor het fonds vanuit het dorp. Er is nog niet veel bekendheid gegeven aan het fonds. Het opbouwwerk is in het voorjaar van 2018 begonnen met het verzamelen van ideeën om het fonds in de wijken bekend te maken.

In het voorjaar van 2018 is het magazine 'Bestemming Noordwolde' huis-aan-huis verspreid. Er staat nog een magazine voor het najaar van 2018 gepland.

Afgeronde projecten

In fase 4 is een medewerker van VNN voor een aantal uren per week toegevoegd aan het gebiedsteam in Noordwolde. De gemeente wilde hiermee de kennis van het gebiedsteam op het gebied van verslavingsproblematiek vergroten om beter te kunnen signaleren en doorverwijzen.

De VNN-medewerker heeft in de pilotperiode 12 huisbezoeken afgelegd wat heeft geleid tot 2 zorgoverleggen. De medewerker heeft gemiddelde vijf casusoverleggen van het gebiedsteam per werkdag bijgewoond om kennis over verslavingen toe te voegen aan het gebiedsteam. Het gebiedsteam heeft meerwaarde van de VNN-medewerker ervaren en de medewerker is nu toegevoegd aan het gebiedsteam voor een aantal uren per week, gefinancierd vanuit de WMO.

4.3 De uitgangspunten van aandachtsgebieden

Integraal sociaal fysiek

In de eerste helft van Aandachtsgebieden lag de focus op het fysieke domein. De meeste projecten in fase vijf richten zich op maatschappelijke en arbeidsparticipatie, sociale cohesie en het ondernemersklimaat. Er wordt wel spin-off verwacht in het fysieke domein, vooral door de projecten Rotan in beeld (deelproject van Versterken door te verbinden) en het project ondernemen. Het winkelcentrum (rotan in de etalages en

minder leegstand, aanwezigheid horecabedrijven met terrassen) wordt aantrekkelijker en de uitstraling van de Spokeplas kan worden versterkt. Het thema rotan wordt eenduidiger zichtbaar in het dorp.

Vitale regio is bij uitstek een integraal project en ook meerdere deelprojecten van Vitale regio zijn in zichzelf integraal en dienen meerdere doelen: gezond eten, bewegen, minder middelengebruik. De buurtsportcoaches worden bij de projecten betrokken. De doorgaande leerlijn raakt het onderwijsbeleid. Er is contact met de beleidsmedewerker van het armoedebeleid, de plannen worden bediscussieerd en op elkaar afgestemd. Peuterpret komt vanuit het sportbeleid, maar raakt ook het gezondheidsbeleid en, omdat het ook over Vve gaat, is het onderwijsbeleid relevant.

Een dorp vol talent, ken de talenten van het dorp en het project sociale cohesie zijn vooral gericht op maatschappelijke participatie en dus op het sociale aspect. Er is geen link met het fysieke domein.

Van onderop

De projectleider van Vitale regio en de medewerkers van het gebiedsteam merken dat in het dorp veel positieve energie heerst, dat veel inwoners mee willen doen en enthousiast zijn. Ook bij de KOEK-gesprekken wordt deze energie waargenomen. Het is belangrijk om de energie die er is vast te houden en te benutten en in deze fase wordt daar dan ook veel tijd en aandacht aan geschonken.

Maatschappelijke organisaties en instellingen dragen veel initiatieven aan vooral bij Vitale regio en/of bieden aan bestaande initiatieven te ondersteunen. En het opbouwwerk initieert ideeën, die vervolgens enthousiast door vrijwilligers geadopteerd worden:

1. Het project Rotan in beeld is het meest treffende voorbeeld van ontwikkelingen van onderop. Het project ontwikkelt zich langzaam, maar dat is inherent aan een project van onderop. Het moet gedragen worden door alle partijen, partijen moeten zich verbinden en betrokkenheid ontwikkelen. Het effect is dan wel dat het project direct ook geborgd is. De visie over het project wordt breed gedragen: het is een geweldige kans voor Noordwolde.
2. Een groep bewoners wil een dierenweide starten bij de Spokeplas. De projectleider van Versterken door te verbinden koppelt de initiatiefnemers aan de juiste mensen. Er is draagvlak voor het idee, maar de initiatiefnemers lopen op dit moment tegen het systeem van de gemeente en staatsbosbeheer aan. De energie dreigt weg te vloeien.
3. Een groep inwoners heeft in december 2017 een succesvol kerstspektakel georganiseerd, met ondersteuning van het opbouwwerk.
4. Het gastouderbureau was dusdanig enthousiast over Vitale regio dat ze niet alleen de huiskamercursus voor stoppen met roken faciliteert, maar ook de doorgaande leerlijn (dossieroverdracht door gastouders) mee wil organiseren.

5. De directeur van de Vensterschool heeft de wens om het concept 'vreedzame school' te implementeren en pleit voor een implementatie op dorpsniveau: 'de vreedzame wijk'. Momenteel wordt onderzocht in hoeverre dit mogelijk is en gedragen wordt in het dorp.
6. De eigenaar van de sportschool heeft n.a.v. de startgesprekken van VR het project 'sporten en mental coaching' opgestart. Daarvoor heeft hij contact gezocht met VR. Er sporten momenteel vijf bijstandsgerechtigden bij de lokale sportschool.
7. Het opzetten van de kookworkshops is geïnitieerd vanuit de opbouwwerker en is verbonden aan de uitgangspunten van Vitale regio Noordwolde. Er hebben zich meerdere vrijwilligers gemeld, die het idee verder uitwerken.
8. De opbouwwerker onderzoekt of er een dorpsmoestuin gerealiseerd kan worden. Dit initiatief is gekoppeld aan de kookworkshops en Vitale regio.

Er zijn nog weinig inwoners betrokken bij het versterken van de recreatie- en toerismemogelijkheden in Noordwolde.

Afstemming tussen deelprojecten en borging

De projectleiders van de verschillende deelprojecten hebben geen formeel overleg met elkaar. Via de projectleider, hun (incidentele) aanwezigheid in het kernteam en op eigen initiatief vindt wel afstemming tussen de deelprojectleiders plaats over de uitvoering. De deelprojectleiders zorgen ervoor dat de beleidsmedewerker in wiens portefeuille zij vallen inhoudelijk op de hoogte is en dat de projectleider op de hoogte is van de grote lijnen. De deelprojectleiders bewaken echter niet de inhoudelijke beleidslijnen, dat is de taak van de projectgroep.

Versterken door te verbinden valt onder beleidsmedewerker participatie, Vitale regio onder de beleidsmedewerker gezondheid en ondernemen onder de beleidsmedewerker ruimtelijke ontwikkeling. Deze drie beleidsmedewerkers hebben zitting in de projectgroep, waarin ook financiën en communicatie vertegenwoordigd zijn. De linking pin met het kernteam is de projectleider, die beide vergaderingen voorziet. De projectgroep functioneert nog niet naar tevredenheid van de deelnemers. Er vindt te weinig inhoudelijke afstemming plaats, de beleidsmedewerkers voelen zich onvoldoende geïnformeerd en kunnen daarom moeilijk verbindingen maken tussen de verschillende projecten. In 2018 hebben veel personele wisselingen plaatsgevonden en de vacatures blijken moeilijk te vervullen. Sleutelfiguren zoals de beleidsregisseur sociaal domein, de beleidsmedewerker participatie en de teamleider Dib waren tijdelijk niet of onvoldoende beschikbaar. Bijkomend nadeel is dat in het Sociaal Domein nu voor het eerst een tekort is en er geen ruimte is om een breed preventieplan te maken. Het resultaat is dat niemand in de gemeente op de hoogte is van alle details van Bestemming Noordwolde en daardoor de afstemming niet optimaal verloopt. Omdat iedereen afstemming en informatie wel belangrijk vindt, praat iedereen met iedereen, maar afstemming wordt niet altijd bereikt.

Borging

Omdat de afstemming tussen deelprojecten niet optimaal verloopt, loopt de borging van de resultaten ook gevaar. Als de taken van de externe projectleiders erop zitten, heeft niemand het overzicht op wat er is bereikt en afgesproken en waar nog aandacht nodig is.

Een aantal (deel)projecten is dusdanig ingericht, dat borging van de resultaten onderdeel uitmaakt van het project. Vitale regio duurt slechts 2,5 jaar, dat is heel kort. Zorgverzekeraar De Friesland heeft ook geconstateerd dat 2,5 jaar heel kort is en denkt na over een eventueel vervolg om resultaten te kunnen borgen (en te kunnen meten). Vitale regio jaagt een werkgroep aan met professionals die werkzaam zijn met kinderen in Noordwolde, zoals het gastouderbureau, praktijkondersteuners huisartsen, basisschool, GGD en jeugdverpleegkundigen. Deze werkgroep moet ervoor zorgen dat de keten straks als een huis staat. Het voornaamste doel van de werkgroep is om het signaleren en het doorverwijzen te versterken. Een vlechtwerker en de opbouwwerker zijn vertegenwoordigd in de werkgroep en zijn daarmee de linking pin naar het gebiedsteam. Vanuit deze werkgroep moeten de afspraken gemaakt worden, zodat de werkgroep na afloop van het project de resultaten borgt. De projectleider van Vitale regio heeft de focus op borging en maakt borging bespreekbaar in de werkgroep, niet alleen van de deelprojecten en interventies, maar ook van het thema als geheel. De doorgaande leerlijn en de training van professionals zijn initiatieven die de resultaten van het project borgen. Het feit dat de medewerker van VNN nu is toegevoegd aan het gebiedsteam is een vorm van borging van kennis onder vlechtwerkers.

De talentenbank wordt via het Buurthuis opgezet. Dat proces verloopt trager en moeizamer dan wanneer de talentenbank uitbesteed zou worden aan bijvoorbeeld Timpaan. Van onderop laten ontstaan en opbouwen kost tijd en aandacht. Het is de bedoeling dat hiermee draagvlak voor het project gecreëerd wordt bij de vrijwilligers en bij de inwoners en dat de borging is dan automatisch ook goed geregeld is.

Door een inwoner, en ervaringsdeskundige, van Noordwolde te betrekken bij de KOEK-gesprekken, worden resultaten geborgd: Deze KOEK-medewerker kent het dorp en de inwoners en weet wat er allemaal te doen is. Hij kan mensen aan elkaar en aan projecten verbinden en deze kennis blijft na afloop in het dorp.

Als de recreatie- en toerismesector in Noordwolde is versterkt, kan de beleidsmedewerker ruimtelijk ordening het vestigingsklimaat bewaken en contact onderhouden met het bedrijfsleven.

Samenwerking in de uitvoering

De deelprojectleiders van Bestemming Noordwolde kunnen elkaar gemakkelijk vinden in de uitvoering. De projectleiders van Versterken door de verbinden en ondernemen hebben veel contact met elkaar omdat Rotan in beeld beide projecten raakt. Met de projectleider van Vitale regio is minder vaak contact, maar als er aanleiding voor is, dan vinden ze elkaar wel.

Behalve de deelprojectleiders en de betrokken beleidsmedewerkers, zijn het gebiedsteam en Dib vanuit de gemeentelijke organisatie betrokken bij de deelprojecten. De projectleider van Versterken door te verbinden heeft contact met de teamleider en de opbouwwerkers van het gebiedsteam, maar verder is er weinig contact met het gebiedsteam. De KOEK-medewerker zit ondertussen in dezelfde ruimte als het gebiedsteam en heeft een teamvergadering bijgewoond. Dat heeft ertoe geleid dat de vlechtwerkers nu weten wat KOEK inhoudt en wat ze aan de KOEK-medewerker kunnen hebben en hem nu gemakkelijker vinden. Er is een begin gemaakt met het maken van werkafspraken over het vervolg van de KOEK-gesprekken. Nog niet alle gebiedsteammedewerkers zitten daarbij op één lijn.

De kosten voor bijeenkomst 'stoppen met roken' bedragen 50 euro en dat was voor veel deelnemers een heel hoge drempel. Uiteindelijk is afgesproken dat de 50 euro betaald konden worden uit het maatwerkbudget van het gebiedsteam, maar dan moest het wel eerst voorgeschoten worden en ook dat is een hoge drempel voor de doelgroep. Uiteindelijk is het ad hoc opgelost, maar voor dit soort zaken moeten nog duurzame oplossingen gevonden worden, via bijvoorbeeld het armoedebeleid of de zorgverzekeringswet.

De plannen voor Rotan in beeld en de ambitieagenda van de ondernemerscoach sluiten goed aan op de doelen van Bestemming Noordwolde. De uitvoering vergt samenwerking tussen de initiatiefgroep, ondernemers en de gemeente. Om het project verder te helpen is de medewerking van de gemeente en Staatsbosbeheer nodig (voor de tiny houses aan de Spokeplas) en een investering. Dit vergt nog aandacht: de gemeente wil nu eerst concrete plannen en een begroting zien, de initiatiefgroep wil beginnen en dan lopende het project verder bepalen wat er wel en niet moet gebeuren. Met initiatieven van onderop van deze omvang heeft de gemeente nog weinig ervaring.

De directeur van het Vlechtmuseum is heeft veel contact met de initiatiefgroep van Rotan in beeld en is ook toegankelijk voor de projectleiders van Versterken door te verbinden en ondernemen.

4.4 De projectorganisatie

Het kernteam

Het kernteam bestaat uit twee vertegenwoordigers van Plaatselijk Belang, de directeur van de Vensterschool, de teamleider van het gebiedsteam, de opbouwwerker van Noordwolde, en de projectleider (tevens voorzitter). Verder is de provincie vertegenwoordigd. Voor elke vergadering worden de drie deelprojectleiders uitgenodigd, die afhankelijk van de agenda en de ontwikkelingen bepalen of er aanleiding is om bij het overleg aan te sluiten. Afhankelijk van de agenda worden andere partijen uitgenodigd om als toehoorder of spreker bij het overleg aan te sluiten.

De aanwezigheid van de directeur van de Vensterschool en Plaatselijk Belang in het kernteam van Bestemming Noordwolde werkt goed: zij worden gezien als de oren en ogen van het dorp, zij dragen initiatieven aan en creëren draagvlak bij hun achterban voor projecten en ideeën. Een vertegenwoordiging van de ondernemers ontbreekt nog, maar de ondernemers zijn wel bereid om op ad hoc basis aan te schuiven bij het kernteamoverleg.

Tijdens het kernteamoverleg worden verbindingen gelegd en afspraken gemaakt die ook nagekomen worden.

Communicatie

Communicatie is toegevoegd als vast agendapunt aan zowel het kernteam- als het projectteamoverleg. Er is recentelijk een digitaal platform geopend om elkaar te informeren. Dit platform is niet openbaar toegankelijk.

De deelprojectleiders en een beleidsmedewerker geven aan dat nog veel kansen gemist worden op het gebied van communicatie, zowel intern als naar buiten toe. Zij willen graag successen zichtbaar maken en draagvlak creëren voor Bestemming Noordwolde en vooral voor de activiteiten die uit het project voortvloeien. Een of twee magazines per jaar wordt niet door iedereen genoeg gevonden, volgens hen zou vaker en creatiever gecommuniceerd kunnen worden.

4.5 Conclusies Bestemming Noordwolde

De meeste projecten richten zich op de sociale omgeving, van een aantal projecten wordt spin-off verwacht in het fysieke domein. Het economische perspectief heeft meer aandacht gekregen, zoals Partoer adviseerde in de midterm review.¹⁵ Recreatie en toerisme komen echter nog moeizaam op gang en de exploitatie van de kiosk aan de Spokeplas is nog altijd niet gerealiseerd.

Vitale regio is voortvarend van start gegaan en de eerste interventies en resultaten worden zichtbaar. Er is veel draagvlak onder professionals in Noordwolde en de werkgroep die de keten rondom gezondheid moet versterken, is meteen ook de borging van de resultaten. Er is binnen het project Vitale regio en ook binnen deelprojecten van Vitale regio sprake van een integrale benadering, wat een aanbeveling was van Partoer.¹⁶

Het uitgangspunt van Vitale regio is dat een verbetering van de gezondheid volgens de nieuwe definitie zal leiden tot maatschappelijke en arbeidsparticipatie. Uit de KOEK-gesprekken blijkt dat gezondheid inderdaad voor veel langdurig werklozen de reden is dat zij niet of weinig participeren. Toch is de maatschappelijke

¹⁵ Voeg economische ontwikkeling als thema toe en zet samen met het bedrijfsleven nieuwe deelprojecten op die zich richten op dit thema. En: Geef in Noordwolde de komende periode prioriteit aan sociale projecten, met name rondom arbeidsparticipatie en doe dit van onderop, samen met het bedrijfsleven.

¹⁶ Aanbeveling van Partoer: geef bij de start van nieuwe deelprojecten aandacht aan de integraliteit binnen het deelproject.

participatie hoger dan verwacht. Inwoners met gezondheidsproblemen kunnen geactiveerd worden om maatschappelijk te participeren en willen dat vaak ook. Aangezien veel werklozen uitstromen nu de economie aantrekt, biedt de aanpak van gezondheid in combinatie met de KOEK-methodiek een kans om de benodigde vrijwilligers te activeren.

De ambitieagenda voor ondernemers sluit aan op de doelen van Aandachtsgebieden en het draagvlak onder ondernemers lijkt groot. De afstemming met de initiatiefgroep Rotan in beeld is goed, maar het staat nog niet vast dat het project ook daadwerkelijk van start kan gaan. Met het faciliteren van dergelijke grote initiatieven van onderop heeft de gemeente nog weinig ervaring.¹⁷

Door de langdurige aandacht, de zaadjes die opbouwwerk de afgelopen jaren heeft geplant, een sterk Buurthuis, een betrokken Plaatselijk Belang en de energie van de inwoners, ondernemers en projectleiders ontstaan nu allerlei initiatieven van onderop, klein en groot, door inwoners en ondernemers.¹⁸

Integraliteit en borging zijn risicofactoren. Er is te weinig beleids capaciteit en de inhoudelijke afstemming verloopt niet optimaal.

Het kernteam functioneert goed. De communicatie over de successen van het project kan verder uitgewerkt worden.

4.6 Monitoring in Weststellingwerf - een doorkijkje

In 2017 is een start gemaakt met het in kaart brengen van indicatoren voor de monitoring van effecten in Weststellingwerf. Het blijkt erg lastig om indicatoren te meten. Voor Vitale regio zijn indicatoren in kaart gebracht door de GGD. Het is maar zeer de vraag of deze indicatoren naar afloop van het project nog beschikbaar worden.

De beleidsmedewerker van Weststellingwerf die de bestuursrapportage Sociaal Domein maakt, is bezig met het verzamelen van indicatoren voor heel Weststellingwerf en ook dat kost erg veel moeite, ondanks dat hij toegang heeft tot de back-office. Gemeentelijk systemen zijn doorgaans ingericht om processen te faciliteren en niet om monitoringsinformatie te produceren. De focus zal daarom de komende jaren minder op indicatoren en meer op kwalitatieve voortgangsinformatie en op beelden gericht zijn.

¹⁷ Aanbeveling van Partoer: nodig inwoners eerder uit om mee te doen en geef meer ruimte aan initiatief van inwoners, zodat gemeenten zich meer gaan ontwikkelen richting overheidsparticipatie.

¹⁸ Aanbeveling van Partoer: Zorg voor een goede mix tussen van onderop en van bovenaf.

De komende jaren wordt de monitoring als volgt ingestoken:

1. Aanwezigheid bij het kernteamoverleg, afhankelijk van de agenda. En bij het projectteam uitsluitend op uitnodiging.
2. De indicatoren die door de gemeente zelf verzameld worden voor de voortgangsrapportage Sociaal Domein gebruiken;
3. De indicatoren van Vitale Regio gebruiken, een trendanalyse maken vanaf 2010, zodat hopelijk van alle indicatoren 3 meetpunten beschikbaar zijn in 2019.
4. Een brainstormsessie organiseren voor hoe we de ontwikkelingen in Bestemming Noordwolde letterlijk in beeld kunnen brengen, en dan vervolgens ook uitvoeren;
5. In gesprek gaan met inwoners van Noordwolde, eventueel gecombineerd met 'Noordwolde in beeld' (punt 3).
6. Aanwezig zijn bij activiteiten in het dorp, bijvoorbeeld bij de burendag die op dit moment door de activiteitencommissie van het Buurthuis voorbereid wordt en ook daar in gesprek gaan met inwoners;
7. De leegstand in het winkelcentrum volgen (aantallen en locaties zijn inzichtelijk via de beleidsmedewerker Ruimtelijke ordening);
8. Contact onderhouden met de opbouwwerker, die voor het project 'sociale cohesie' in de zomer van 2018 aan gaat bellen om mensen te vragen naar hun ideeën en wensen. De informatie die zij daarbij opdoet, verzamelen;
9. Interviews met stakeholders in het voorjaar van 2018. Daarbij ook meer aandacht voor de 'mensen in het veld' (Plaatselijk Belang, directeur Vlechtmuseum, initiatiefgroep 'Rotan in beeld', OVN, directeur Vensterschool, consultants werk, etc.. afhankelijk van welke signalen ik door het jaar heen opgepikt heb).

5 KENNISDELING

Uit de midtermreview bleek dat de kennisdeling tussen Oost- en Weststellingwerf verbeterd kon worden. Ondanks dat de aandachtsgebieden, de organisatie en de projecten wezenlijk anders zijn in beide gemeenten, valt er toch wat te leren van elkaar, zo is de verwachting. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de gemeenten van elkaar (willen) leren (paragraaf 5.1). In paragraaf 5.2 worden de succesfactoren van het project aandachtsgebieden beschreven. Het hoofdstuk eindigt met de beschrijving van een aantal risicofactoren paragraaf 5.3).

5.1 kennisdeling tussen Oost- en Weststellingwerf

In het voorjaar van 2018 is een delegatie van het kernteam van Ooststellingwerf als toehoorder aangesloten bij een kernteamoverleg van Weststellingwerf. Dit bezoek werd door zowel de aanwezige vertegenwoordigers van de aandachtsgebieden in Ooststellingwerf als de gemeentelijke organisatie inspiratievol gevonden. Ambtelijk vindt ook meer afstemming plaats dan voorheen. Weststellingwerf heeft bij Ooststellingwerf geïnformeerd naar ervaringen met de projecten Voor de wijk, door de wijk en wijkleerteam. Andersom heeft Ooststellingwerf geïnformeerd naar de participatieprojecten en dan vooral de KOEK-methodiek. Een tegenbezoek van Weststellingwerf aan Ooststellingwerf wordt in het najaar van 2018 gepland.

5.2 succesfactoren van aandachtsgebieden

Uit hoofdstukken 3 en 4 is gebleken dat de aandachtsgebieden met sterke, lokale partijen op dit moment snel ontwikkelen: er ontstaan initiatieven van onderop, de verantwoordelijkheid wordt naar zich toegenomen en er wordt een faciliterende rol van de gemeente verwacht. In Oosterwolde-Zuid is dat de sterke bewonerscommissie die de opbrengsten van eerdere periodes van aandachtsgebieden handhaaft. In Haulerwijk is dat het Plaatselijk Belang en het rijke, actieve verenigingsleven.

In Noordwolde wordt hard gewerkt aan een sterke basis: het breed gedragen Buurthuis, met een sterke voorzitter en 30 actieve vrijwilligers maakt de weg vrij voor allerlei initiatieven. Het Plaatselijk Belang vormt de ogen en oren in het dorp en is zeer betrokken. Het vernieuwde Vlechtmuseum met een gedreven directeur kan het vliegwiel zijn voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme. De inspanningen die in de pioniersfase door het opbouwwerk zijn verricht, beginnen nu hun vruchten af te werpen. In Noordwolde is nog wel meer aandacht en sturing door de gemeente noodzakelijk, vooral omdat meerdere deelprojecten in Noordwolde uitgevoerd worden die op elkaar afgestemd moeten worden.

Doordat de gemeente Ooststellingwerf met dorpencoördinatoren werkt, is er één persoon bij de gemeente die op de hoogte is van alle initiatieven, partijen en projecten die in het aandachtsgebied actief zijn. Projectleiders, maatschappelijke organisaties en vrijwilligersorganisaties hebben met de dorpencoördinator een laagdrempelige toegang tot de gemeente, ook na de aandachtsgebieden.

In deze fase worden projecten opgestart waarbij de borging integraal onderdeel is van het project. In Haulerwijk is borging integraal onderdeel van Het betrokken dorp: door training en sterke betrokkenheid van Plaatselijk Belang, valt te verwachten dat het project een blijvend effect heeft en dat Plaatselijk Belang daarop toeziet. Door een werkgroep van professionals uit Noordwolde aan te jagen en hen zelf verantwoordelijk te maken voor het versterken van het zorgnetwerk in Noordwolde, zijn de resultaten van Vitale regio voor een deel automatisch geborgd. Door de Talentenbank in het Buurthuis te vestigen en een inwoner van Noordwolde in dienst te nemen om de Talentenbank te organiseren, wordt de Talentenbank onderdeel van het dorp.

Het kernteam van Weststellingwerf, met een vertegenwoordiging van Plaatselijk Belang, de directeur van de Vensterschool en, incidenteel, deelprojectleiders en andere genodigden zoals een bestuurslid van de OVN of de directeur van het Vlechtmuseum functioneert goed: iedereen kent elkaar en er wordt gemakkelijk contact gelegd. De vertegenwoordiging van de inwoners en ondernemers zou nog wel iets sterker kunnen, er komt nu veel op de schouders van de twee vertegenwoordigers van Plaatselijk Belang terecht.

De inzet van externe deelprojectleiders (Noorda en co, Maak&Vermaak, Covalente en de ondernemerscoach) heeft een aantal voordelen: zij worden niet gehinderd door ambtelijke en bestuurlijke patronen en/of historie. Zij zijn niet overbelast, omdat zij zelf hun taken afbakenen. Externe projectleiders zijn gewend aan resultaatgericht, proactief werken. Zij zetten daarbij hun eigen netwerk in, waardoor het netwerk van de gemeente ook uitbreidt. Daarnaast zijn zij gewend om hun werkzaamheden te verantwoorden, waardoor zicht ontstaat op de resultaten.

Communicatie staat nu bij beide gemeenten vast op de agenda van het kernteamoverleg.

Al met al kan gezegd worden dat zichtbare aanwezigheid in het aandachtsgebied, de lange adem, pionieren en het inzetten van lokale krachten, zowel professionals als vrijwilligers(organisaties), succesfactoren zijn om beweging op gang te brengen. De focusgroep, de groep die eigenlijk bereikt moet worden, is dan misschien nog niet in elk aandachtsgebied bereikt, maar de mensen daar omheen raken steeds meer betrokken. Als een dorp of wijk daardoor opbloeit, dan profiteert de focusgroep uiteindelijk mee.

5.3 risicofactoren van aandachtsgebieden

In paragraaf 5.2 zijn de voordelen van externe projectleiders besproken, maar de inzet van externen kent ook een bepaald risico. Als de projectleiders vertrokken zijn, moeten de projecten geborgd zijn in de gemeentelijke organisatie en in de gemeenschap, anders gaat er veel kennis verloren.

Arbeidsparticipatieprojecten vergen veel inzet van zowel de gemeentelijke organisatie als maatschappelijke partners en opleidingstrajecten zijn duur. Op het moment dat de economie aantrekt, zie je in beide gemeenten dat de mensen die bemiddelbaar zijn voor werk 'vanzelf' uitstromen, uiteraard wel met de begeleiding van de consultants werk. In tijden van crisis is er in de markt weinig behoefte aan arbeidskrachten en vooral aan mensen die extra aandacht nodig hebben, wat vaak het geval is bij langdurig werklozen. In Ooststellingwerf is wel een aantal mensen succesvol uitgestroomd naar betaald werk via de arbeidsparticipatieprojecten. Ooststellingwerf is zich, terecht, opnieuw aan het bezinnen op welke initiatieven wel en niet effectief en efficiënt zijn. Inzetten op meer maatschappelijke participatie voor deze doelgroep lijkt zinvol. Hoe kunnen moeilijk bemiddelbare mensen meer kwaliteit van leven ervaren, minder beroep doen op zorg en zich meer inzetten voor de gemeenschap?

Lokale en landelijke regels, regels van de zorgverzekeraar en het eigen risico kunnen belemmeringen zijn voor interventies. Een eigen bijdrage is bijvoorbeeld voor veel mensen in armoede een hoge drempel om aan interventies mee te doen. De aanname van Rijk en zorgverzekeraars is dat mensen die betalen voor een interventie ook gemotiveerder zijn, maar dat geldt niet voor deze doelgroep (armoede, schulden en/of een lage SES). Bij elke interventie moet onderzocht worden of er bepaalde drempels zijn en hoe deze drempels duurzaam opgelost kunnen worden. Deze nieuwe manier van denken zit nog niet in het DNA van elke ambtenaar.

Het Vlechtmuseum en de Spokeplas kunnen samen de pijlers worden onder het recreatie en toerisme in Noordwolde. Hiervoor zijn ondernemers nodig die de Horeca in Noordwolde op de kaart gaan zetten. Om de Spokeplas verder te ontwikkelen zijn er ideeën voor een kiosk, tiny houses en een dierenweide. Verder is er een plan om rotan terug in Noordwolde te brengen. Deze ambitieuze plannen vergen een lange adem en een nieuwe manier van faciliteren door de gemeente. Het brengt financiële risico's met zich mee en het is nog niet duidelijk wie deze risico's zal dragen.

Initiatieven van onderop sluiten niet altijd naadloos aan op de ideeën en plannen van de gemeente. Dat kan gaan over de vorm (eerst een plan, of eerst starten) en/of op inhoud (wel of geen verkeersremmende maatregelen, bijvoorbeeld). De gemeenten zijn beide zoekende naar hoe je als gemeente op deze initiatieven reageert. Als de gemeente zich te rigide opstelt, dan is er een grote kans dat de energie wegvloeit uit het initiatief. Maar de gemeente blijft wel eindverantwoordelijk en loopt het financiële risico.

Nu de economie aantrekt, valt op dat de vrijwilligers met de meeste capaciteiten uitstromen naar betaald werk en dus niet meer beschikbaar zijn om de initiatieven te dragen.